

АТАНАС НАКОВСКИ НЕВЪЗМОЖНИ СРЕЩИ

chitanka.info

1

Полузамаян от горещината, потен и измъчван от жажда, пресякох улицата, без да дочакам зелената светлина на светофара. После влязох в сладкарницата. Не обичам тези заведения за „убиване“ на времето, но нямаше какво да правя, пиеше ми се. Свободна беше само масата до входа. Седнах и от нетърпение бях готов да почукам с пръсти. Не го сторих, макар сервитьорката да продължаваше приказката си е момичето зад бара. Но не ме спираше съзнанието, че не е прието да се тропа по масите — просто сервитьорката щеше да ми обърне внимание едва когато тя пожелаеше. Устните ми вече лепнеха.

И тогава в сладкарницата влезе моят приятел и колега Стоичков. Усмивнах му се измъчено, ала той не реагира на усмивката ми. Гледаше ме и погледът му сякаш минаваше през мен. Колкото и жаден да бях, никак не ми беше приятно да се чувствам празно пространство. „Хей, ти! Къде се намираш?“ — исках да му викна аз, но той вече беше минал покрай масата и вървеше към дъното на сладкарницата. Там, на една маса в ъгъла, седеше млад широкоплещест мъж с красиво и малко необикновено лице. Стоичков спря пред него — нищо не каза, но младият човек сви рамене и послушно стана. После все така послушно и мълчаливо го последва. За да излезе от сладкарницата, Стоичков трябваше повторно да мине покрай моята маса. Този път аз с цялото си тяло се обърнах към него, но той и сега не ме удостои с вниманието си.

Навън те се качиха на колата — това беше нашата служебна кола.

— Моля? Какво ще обича другарят?

Най-послед бе дошла сервитьорката.

Изпих оранжадата — беше прекалено студена, — платих и станах. Трябваше да отида на още две-три места и след около час и половина бях вече в службата. Когато минавах покрай вратата на Стоичков, аз се подвоумих, но после натиснах дръжката.

По риза, с навити ръкави и отворена яка — точно какъвто го видях в сладкарницата, — Стоичков седеше приведен над писалището

и човек би рекъл, че дреме. На писалището имаше само един бележник, празен лист хартия и препълнен с угарки пепелник.

— А, ти ли си? — за миг повдигна глава Стоичков и отново заби поглед в празния лист хартия.

— Отдавна не сме се виждали — ехидно казах аз, — та вече си забравил как изглеждам!

— Затова ли ми се показваш?

— Каква беше тази история със сладкарницата? — не се стърпях аз.

— Кога?

— През миналия век! Преди час и половина не ме ли видя, като влезе в сладкарницата?

— Да не си мръднал от горещината? Имам толкова работа, че... Днес още не съм обядвал!

— Прав си! Някой е мръднал от горещината! Ти мина на двацет сантиметра от мен!

— Майната ти! — изруга той и стана.

Дългото му лице бе сиво от умора и горещина.

— Имаш късмет. Добре, че не обичам по-остри думи!

Той рядко се шегуваше. Само когато срещнеш идиотизъм в най-чист вид — това бяха негови думи. Но нали го бях видял преди час и половина в сладкарницата? Два пъти мина покрай мен — веднъж на влизане, веднъж на излизане.

— Странно! — вече без предизвикателство казах аз. — Готов съм да се закълна, че това беше ти!

Стоичков ме погледна отегчено и аз видях, че сивият цвят на умората е засипал и очите му.

— Ти — казах аз, — ти или някой, който ужасно приличаше на теб, днес влезе в сладкарницата, взе някакъв мъж и излезе с него... Така приличаше на теб, че се качи дори в нашата служебна кола!

Стоичков посегна към телефона, взе слушалката и набра номера на гаража.

— На! — каза той и ми подаде слушалката.

— За какво ми е?

— Говори с гаража! Питай ги каквото щеш! Само не ме изкарвай побъркан!

Взех слушалката. Човекът от гаража ми отвърна, че днес следобед не е искал кола никой, в това число и нашият отдел.

Върнах слушалката на Стоичков:

— Припознал съм се...

А знаех, че не съм се припознал... Беше изключено в сладкарницата да съм видял друг човек! Бях далеч и от мисълта, че Стоичков ме лъже... Не разбирах какво става.

В същото време, когато излизаше намръщеният клиент, в сладкарницата влезе млада жена с минижуп. На входа за малко не се сблъскаха, но човекът успя да се задържи на пръсти и измърмори нещо под нос.

Младата жена мина бавно през сладкарницата, сякаш диреше някого с поглед, и после седна край свободната маса в ъгъла. Почти никой не ѝ обърна внимание — бе достатъчно горещо, за да бъдат хората любопитни без нужда. Само сервитьорката отбеляза за себе си, че няма защо да бърза — тая не идваше да се скрие от слънцето, или пък да пие нещо, тя идваше да чака. Следователно можеше и да почака.

Продължи да разговаря с момичето от бара. Стоеше с гръб към новодошлата и макар да нямаше никакви особени причини, все пак изпита леко безпокойство. Да, един млад човек бе пил кафе на същата маса, но тя още не долавяше връзка между него и състоянието си.

Над бара висеше голямо огледало и в него се виждаше цялата сладкарница. Сервитьорката забеляза, че небръснатият мъж на отсрещната маса вече няколко пъти нервно вдига ръка, обърна се и с достойнство отиде при него. Дребна работа — още един малък коняк. Като че ли светът щеше да се свърши, ако не го изпиеше тъкмо сега! Тя му донесе, коняк и мълчаливо тракна чашката върху масата — да разбере, ако може!

После се върна при барманката.

— Щом облека нова дреха — каза барманката, — веднага ми личи, че току-що съм я облякла. А онази в ъгъла сякаш се е родила с дрехи! Защо някои жени са така елегантни?

Тя имаше миловидно лице с хубави очи, но го загрозяваше дългият ѝ нос.

Сервитьорката я мързеше да се обръща, само повдигна глава и погледна в огледалото. Новодошлата търпеливо чакаше. Тя седеше на края на стола и беше кръстосала дългите си, открити високо над коленете нозе.

— Не обичам изкуствени мигли! — пренебрежително каза сервитьорката. — Никога не знаеш какво може да ти се случи! Ако пък се наложи да заплачеш...

Миглите на младата жена в ъгъла бяха естествени, тя нямаше дори червило на устните си, но горещината правеше сервитьорката заядлива. Не беше минал и ядът ѝ към небръснатия с коняка. Още повече че на самата нея изкуствени мигли, не ѝ отиваха и това бе истинска несправедливост.

— Не... Виж я само колко е хубава! Никакъв лак няма на косата си и пак е лъскава! Боже, защо и аз не съм такова женче!

— Май че съм я виждала някъде тая! — изведнъж сериозно каза сервитьорката. — Ами да! Онзи, с когото идва миналата седмица, беше преди малко тук! Беше, ама си отиде!

Тоя път не я домързя, обърна се и преценяващо и изгледа.

— Тя е!... Цял час се натискаха в ъгъла. Тя затова пак там е седнала! И ние с тебе сме млади, ама тая реколта... Хич не ѝ пука, че заведението е пълно! Много ги има такива дългокраки, дългокоси... Но момчето! Сегашните са като врабците — хем слабосилни, хем се ежат, цялата им работа като зиме по дърветата на площад „Славейков“... Но този ми хареса!

Небръснатият отново се въртеше на стола и вдигаше ръка.

— Видях де! — раздразнено каза сервитьорката. — Не съм ракета!

Неговото нетърпение ѝ пречеше да разговаря. Отиде да му донесе коняк, но се оказа, че той искал да плати, и тя се ядоса:

— Като че ли само вие си плащате!

После се върна при барманката, стоя един миг неподвижна, въздъхна и продължи.

— Обичам такива мъже! — мечтателно каза тя и, разбира се, нямаше предвид небръснатия. — ... Не съм виждала друг човек да му стои така хубаво сив костюм! Ама тая го измачка целия, направи го на бербат! Вместо той нея, тя — него! Това вече не мога да разбера!

Младата жена в ъгъла, която беше дългокрака, но съвсем не и дългокоса, и до тоя миг търпеливо чакаше — сервитьорката не си спомняше дали бе пушила миналия път, сега не запали, — стана изведнъж и бързо тръгна към изхода.

Сервитьорката насмешливо я изпрати с поглед и сви рамене:

— Той че си отиде, отиде си, но и на тая търпението е късо като полата й!... Не, не са като нас тия!...

2

По обяд, тъкмо когато се очакваше слънцето да грее най-силно, горещината намаля, а сетне духна вятър. Изглежда, прекаленото затопляне през последните дни щеше да докара лошо време. Това често се случваше — сякаш преди да бъде изстудена, земята трябваше първо хубаво да се нагрее. Вятърът все още бе ленив, но вече се долавяха резливи струйки. После се появиха облаците, появиха се като че ли от нищо — едно малко, едва забележимо облаче изведнъж започна да расте и скоро над града се натрупа огромна сиво-бяла кълбеста грамада.

В края на последния час, когато Елена раздаваше на учениците си тетрадките с контролното по математика, стана ясно, че идва не само дъжд, а може би и буря. Облаците покриваха цялото небе, което се виждаше от прозорците на класната стая. Навън вятърът вече превиваше дърветата и до Елена достигаше разтревоженият шум на листата. От далечните мълни стаята се пълнеше с виолетова светлина и после, докато гърмеше, ставаше още по-мрачно...

Докато Елена напусна сградата на училището, падаха вече първите капки. Тя беше само по рокля — сутринта нищо не предвещаваше такава буря — и дъждът щеше да я измокри, но въпреки това излезе. Не знаеше защо трябва да бърза в дъжда, ала в тясното преддверие, дето спря за малко, изведнъж почувства как нещо я тегли навън. Не я чакаше някаква определена работа — просто я обхвана непреодолимо желание да тръгне — и преди да осъзнае какво прави, се намери на улицата. Колегите ѝ викнаха нещо след нея, но тя не ги чу. Капките бяха толкова едри, че удряха като град по раменете ѝ, а върху плочите на тротоара се появиха големи тъмни кръгове, които бързо растяха и губеха формата си. Миришеше на мокър прах и озон. Елена неволно се сви в очакване да плисне пороят, но ударите, по раменете ѝ заредяха и преди още да е започнал истински, дъждът спря.

Беше невероятно всичко да се размине само с няколко капки. Улицата изведнъж се изпълни с шум. Скрити до тоя миг под стрехите и

във входовете, хората бързаха да използват кратката отсрочка, която им даваше природата. На трамвайната спирка мигновено, сякаш подквасена, шупна огромна навалица.

Облаците продължаваха да тегнат над града, вятърът беше утихнал, мокрите петна по тротоара съхнеха. Елена се усмихна — необяснимото напрежение, което я беше изхвърлило на улицата, се уталожваше, но посоката, в която вървеше, все още не беше посоката към дома ѝ. Тя съзнаваше, че без това забавяне на дъжда щеше в този миг да бъде вече мокра кокошка, но представата за подобно премеждие само я развеселяваше. Нямаше никакво обяснение за неразумната си постъпка: нито можеше да знае предварително кога ще спре дъждът, нито пък изпитваше особено желание да бъде изкърпана наскоро улицата... „Освен ако — помисли си тя, — освен ако вчерашното неидване на Андрей, първо и единствено досега, ме е развълнувало повече, отколкото предполагам.“ Тя беше чакала в сладкарницата точно двацет минути и после се разкайваше, задето е избързала да си отиде. Но Андрей не се обади и по телефона — нещо почти невероятно след неидването му, — така че имаше основание за тревога. Вечерта си легна два часа по-късно, все с надеждата Андрей да позвъни... „Но той не позвъни и сега аз съм сигурно, без да го съзнавам напълно, не съм съвсем на себе си!“

Като мислеше за Андрей, Елена повдигна глава и изненадана го видя. Той вървеше срещу нея и беше неизвестно откъде се е появил. Напред улицата бе дълга и права, само преди миг Елена бе забелязала, че е пуста, а наблизо не излизаше никаква пряка. Тогава тя предположи, че навярно е била тъй дълбоко замислена, та след като се бе окопитила, светът сякаш отново се създаваше пред очите ѝ. Но както и да беше, дори светът отново да се създаваше — сега той бе съвършено друг: нищо не напомняше дъжда и бурята, изтънелите облаци се топяха някъде зад покривите, а над улицата грееше слънце.

Елена спря на място, сякаш не можеше да повярва, че Андрей идва срещу нея, после радостна затича:

— Лошо момче! — глезено-строго извика тя. — Къде изчезна? Забрави ли, че на този свят има телефони?

— Виновен съм... забравих!

— Какво?

— Забравих, че има телефони!

Тя го хвана подръка и се притисна до него. Да върви всичко по дяволите! Много важно, че не е дошъл вчера. Нали сега е тук? Цял ден няма да го пусна, само трябва да позвъня на мама да не се тревожи, макар че тя пак ще се тревожи... И не съм облечена както трябва! Облечена съм по вкуса на мама: „Тая пола, педя и половина над коленете, да я хвърлиш! Ти си учителка!“ „Първо, не е педя и половина, и, второ, нали в училище не ходи така?“ „Разваляш характера си! Свикваш с двуличие!“ „Рокля и характер! Мамо, мамо...“ Какви глупости си спомням! Той е при мен и аз разбирам, че двадесет и четири часа от живота ми се губят...

— Добре че не заваля! — радостно въздъхна тя. — Ако беше заваляло, сигурно и днес нямаше да се видим!

— Аз спрях дъжда! — важно каза той. — Ако не бях аз, сега щеше да вали! И град щеше да падне!... Но го отмених!...

— И как само тръгнах по тази улица! — учудваше се тя, без да го слуша. — Повече от месец не съм минавала по нея!

Тя затвори очи и допря лицето си в ръкава му. От дрехата лъхаше позната миризма. Като куче съм — помисли си Елена. — Ако завържат очите ми, и тогава ще го намеря! Между хиляди ще го намеря! Но сега разбирам, че втори ден като вчерашния не бих могла да преживея... Не дето чаках в сладкарницата и онази сервитьорка ме гледаше, сякаш съм експонат без надпис — беше ме страх, че денят никога няма да свърши...

— Така се радвам, че си при мен! Вчера много те чаках, но не ти се сърдя!

Той не отговори. Сигурно не разбра, че и по такъв начин може да се задават въпроси, но притисна с лакът ръката ѝ към тялото си. Тя обичаше тази негова ласка и веднага прости недосетливостта му.

На ъгъла Елена се отби в телефонната кабина и позвъни на майка си. Докато говореше с нея, тя гледаше Андрей и му се усмихваше. После излезе, хвана го за ръката и каза:

— Днес нямам повече никакви задължения!

И си помисли, че все повече е неспособна да забрави колко много е била разтревожена вчера. Никога не съм се питала — мислеше тя — какъв е смисълът на всичко, което правим с Андрей. Още като го видя, разбирам, че смисълът е в самото му съществуване! И сигурно нищо няма да се промени, но през последните двадесет и четири часа

ме смущава, задето освен името му не знам почти нищо друго за него... Не остана време... Толкова е глупаво, че ако може да прочете мислите ми, навярно ще се отврати! Всеки ден се виждаме, понякога танцуваме, целуваме се и завчера останахме съвсем сами в стаята... За него узнавам всичко, когато стискам ръката му, когато очите му се доближават до моите и ме целува.

Все пак тя не се стърпя и каза:

— Хайде да прекараме целия ден заедно! Да си върнем и това, което сме изгубили вчера!

— Добре — отвърна той. — Днес целия ден ще бъдем заедно! — Гласът му се усмихваше. — Но ти още не си обядвала!

— А кой ще напълнее?

Сега се усмихнаха очите му.

— Ако искаш — тогава каза тя, — да отидем в нашата сладкарница. Един сандвич... и едно кафе.

— В сладкарницата? Но там нищо не трябва да си спомням, нали?

Тя почервения.

— Ти си много добро момиче! Винаги ми е било по-приятно да мълча и да те слушам!

Ако той можеше да чете мисли — помисли си тя, — аз съм изгубена! Когато чаках вчера в сладкарницата и после — да позвъни, мислех такива неща и кроях такива планове...

— Ти си много добро момиче — повтори той. — Кой знае защо не съм ти казал, че съм инженер... Вчера ме задържаха на един строеж и когато поисках да ти телефонирам, телефонът се развали!

Боже мой! Ами ако е прочел мислите ми и онзи ден, когато бяхме сами в стаята и освен нас нямаше никой друг?

— Ти винаги си проявявала великодушие към мен... Един провинциалист, който само от два месеца е тук!

На Елена ѝ беше горещо. Слънцето грееше право в очите ѝ, тя ги затвори и потъна в розова слепота.

— Толкова съм щастлив, че те срещнах!

— Но ти можеше да срещнеш и друга!

Той не отговори и тя си помисли, че лошо се владее — прекомерното вълнение сякаш деформираше чувствата ѝ и ги

подменяше с техни двойници. Всъщност тя вече се страхуваше да мисли за него и за себе си...

През изминалите двадесет и четири часа в сладкарницата нищо не се беше променило, освен дето вече не бе така задушно. Иначе сервитьорката като че ли още не бе свършила разговора си с момичето от бара. Тя стоеше с гръб към масите, а масите се отразяваха в огледалото и сякаш висяха над главата ѝ. Момичето зад бара я изглежда с вчерашната завист в очите и тихо каза нещо на сервитьорката. Онази се обърна, но погледна само Андрей.

Масата в ъгъла бе заета и те седнаха недалеч от входа. Сервитьорката пристигна веднага, но гледаше пак само Андрей. Очите ѝ бяха леко изпъкнали и на Елена ѝ се стори, че това е от възхищение.

— Какво ще обичате? — сладко запита тя.

— Коняк, кафе и един сандвич.

— Не бих ви препоръчала сандвичите...

— Тогава една паста — каза Елена.

Сервитьорката не помръдна.

— Една паста по ваш избор! — каза Андрей и сервитьорката му се усмихна.

Елена злорадо си помисли, че щом тая жена се усмихне, на горната ѝ устна сякаш поникват мустачки.

Когато сервитьорката отиде да изпълни поръчката, Елена облегна главата си върху рамото на Андрей. Вече се беше успокоила, вчерашният ден повече не я тревожеше, а кой знае, може би и не съществуваше и беше сън...

— Започва се! — каза сервитьорката, като отиде при момичето от бара.

В този миг в сладкарницата влезе един човек, който се стори познат на Елена. Той седна до самия вход, запали цигара и впери поглед в тях. Лицето му беше отблъскващо любопитно и като че ли насмешливо...

Сервитьорката донесе коняка, кафето и пастата и всичко сложи пред Андрей, Андрей внимателно избута кафето и пастата към Елена, но въпреки това сервитьорката каза само на него:

— Надявам се, че ще ви хареса! Съвсем прясна е!

Тя говореше за пастата. Елена пак се усмихна — ако имаше нещо, което Андрей не вкусваше, това бяха тъкмо пастите. И като че

ли в някаква връзка с пастите си спомни защо ѝ е познато лицето на човека от масата до входа. Беше онзи, с когото за малко не се сблъска вчера. И забеляза още, че той не гледа нея, а Андрей. Неговото любопитство обаче не правеше впечатление на приятеля ѝ, той седеше безразличен и сякаш нищо не забелязваше.

Андрей се обезпокои по-късно, когато в сладкарницата влезе висок слаб мъж, с тясно лице и малки очи. Изненадващо беше поведението и на другия — до входа. Той се извърна към новодошлия, сякаш държеше непременно да бъде забелязан от него, а лицето му се усмихваше нахално и предизвикателно. Новодошлият го отмина като вещ и се насочи право към Андрей.

Имаше нещо вдървено в походката му — стъпваше прекалено внимателно, сякаш върху паркета зееха дупки и случайно можеше да попадне в някоя от тях. В мига, когато се появи на входа, Андрей бе посегнал към чашата с коняка и щом го видя, веднага дръпна ръката си. Сега той чакаше и Елена усещаше колко му е неприятно, че този човек е влязъл в сладкарницата.

На една крачка от масата им новодошлият се усмихна, усмихна се само с тънките си устни и каза:

— Няма ли да ме поканиш на вашата маса?

Андрей мълчаливо кимна.

— Но преди това ще ме запознаеш с другарката, нали?

Андрей сви рамене и се обърна към Елена:

— Мой приятел... колега... — И кой знае защо не назова името му.

Мъжът седна срещу тях с изправено тяло, като че ли носеше корсет под сакото си, с прави рамене и неподвижно лице.

— Ще пиеш ли нещо? — неохотно запита Андрей.

Онзи отказа само с поглед, сякаш толкова скъпеше думите и движенията си. В това време човекът до входа явно се дразнеше, че не чува разговора им. Той се беше навел напред и сигурно би преместил масата си до тяхната, ако бе възможно. Момичето от бара поглеждаше Елена с мълчаливо съчувствие. Наистина какво ставаше?

Лицето на Андрей бе умърлушено и пребледняло, малко бе да се каже, че присъствието на новодошлия го угнетява и изпълва с чувства, още неразбираеми за Елена. Тя стисна ръката му под масата и ядосана

извърна най-студеното си изражение към новодошлия. Погледът му остана същият, сякаш гледаше не лицето ѝ, а чашата с коняка.

— Да! — неочаквано проговори той. — Неприятност на строежа! И ти незабавно трябва да отидеш там!

— Изключено! — почти извика Андрей, но веднага се овладя и подмилкващо се усмихна: — Добре де, не може ли после... Довечера?

— Не! — отвърна новодошлият. — Наредиха ми да ти предам незабавно!

Андрей пое въздух — в чертите на лицето му се вля коравина, която Елена още не познаваше, но той само въздъхна и с това сякаш лицето му отново омекна:

— Не мога така... Виждаш, че не съм сам.

— Половин час?

— Така ли? Ами ако на това незабавно кажа — да върви по дяволите?

За първи път в изражението на новодошлия се появи нещо човешко — той тъжно се усмихна.

— Скъпи Андрей — неочаквано каза той и думата „скъпи“ прозвуча така неловко, че на Елена ѝ стана неудобно заради него. — Това не е от мен... Ако искаш, остани тук до вечерта! Дори и аз ще остана да пия по чашка с вас!

Той погледна Елена и в погледа на сивите му очи имаше укор или може би нещо друго, което съжаляваше и осъждаше едновременно.

Сърцето ѝ се сви — съвсем другояче си бе представяла тя този ден!

— Андрей! — каза Елена. — Сега не е работно време! Те нямат право! Ти ми обеща!

А тя вече беше намислила. Мислеше го още преди да се обади на майка си. Имаше една приятелка — можеха да отидат при нея и да останат там до вечерта.

Сякаш нечул молбата ѝ, Андрей продължаваше да гледа пред себе си.

— Ти няма да отидеш? — повтори Елена. — Аз не искам да отиваш!

Новодошлият презрително се усмихна, лицето му бе все така строго и осъждащо.

— Андрей, чуваш ли ме? Аз те моля! — И докато говореше отчаяна, разбра, че никъде няма да отидат, следобедът им бе пропаднал още в мига, когато в сладкарницата влезе тоя отвратителен сухар с очи на плъх.

Андрей мълчеше, той дори не се колебаеше. Тогава тя си спомни какво бе решила да направи за него и почервеня:

— Добре, утре пък аз няма да пожелаая да се видя с теб!

— Ти не знаеш какво искаш от мен — каза Андрей и се огледа за сервитьорката.

Едва включил на трета и натиснал газта, както се полага, трябваше да спра пред светофара. Сякаш не бях видял, че докато потеглям, светлината е жълта, а в трета преминавам на червено. Толкова ли бях развълнуван? Не мога да кажа, че когато видях младия мъж, съм очаквал непременно да се появи и Стоичков. Нито пък бях влязъл преднамерено в сладкарницата — обикновена случайност, която после квалифицираме като предчувствие...

Бързах много, исках да отида в службата, преди още Стоичков да е излязъл от сладкарницата, но повече от половин секунда гледах зелената светлина и не можех да съобразя, че пътят ми е свободен. Съобразих едва когато шофьорът на таксито след мен нервно натисна клаксона. Сега вече бях убеден, че не съм срещнал двойник на Стоичков — такива двойници не съществуваха и не можеха да съществуват. Поне дрехите щяха да бъдат различни! А петното на ревера му? От десет дни се канеше да даде сакото на чистене... Да не говорим за изкуствения крак, който правеше походката на Стоичков малко вдървена и създава впечатление, че той се страхува да не хлътне в някоя дупка. Но равнодушието? Тъкмо равнодушието, проявено не само спрямо мен, но и към младия човек и момичето, ме разколебаваше. Стоичков не можеше да бъде равнодушен, дори и да искаше!

Докато е непозволена скорост летях за службата, кой знае защо, си спомнях и погледа на младия мъж. Не бях виждал досега подобен поглед. Очите му като че ли се вслушваха, девойката до него сякаш бе камертон, по който той съобразяваше настроението си...

Като спрях колата, все пак колкото и да бързах, не слязох веднага. Запалих цигара и с ръце, отпуснати на волана, отново си спомних и обмислих всички „за“ и „против“. Може ли Стоичков да има

двойник? Ако не — защо крие от мен срещите си с младежа? Или ако трябва да крие, защо го прави по такъв начин? Не бях истински убеден в нито един от отговорите на тези въпроси.

После излязох от колата, пресякох бавно тротоара и още по-бавно изкачих стълбите. Чувствах се ужасно неуверен. Пред вратата на Стоичков поспрях, поех си дъх и почуках.

— Да! — сякаш изстреля отвътре Стоичков.

Ръката, с която посегнах към дръжката на вратата, трепереше и се беше изпотила вече. Отворих. Стоичков седеше зад писалището си, седеше кой знае откога, навярно от сутринта. Погледна недоволно... „Пак ли някой идиотски въпрос? Не ти ли омръзна?“ — прочетох в очите му, но това беше мое субективно тълкуване. Стоичков не обичаше да го безпокоят, когато мисли. Кимнах и веднага затворих.

3

Когато Андрей каза на Елена, че е тук от два месеца, той не излъга, макар понятията истина и лъжа да бяха в случая толкова относителни и неясни, та не си струваше човек да мисли за тях. Може би не беше излишно едно малко уточняване — „тук“ се отнасяше не само за София, но и за обекти от рода на Планетата и даже Галактиката, ала с това щеше да се навлезе в една прекалено неправдоподобна за обикновеното човешко мислене материя; нямаше да допринесе нищо за онова изясняване, към което се стремеше Елена. Напротив, би я объркало още повече, а момичето не го заслужаваше. Също така и въпросът за дъжда, дето се канеше да вали, а, кой знае защо, не заваля. Тя го схвана само като шега — повече Андрей и не целеше.

Всъщност на този въпрос Андрей тепърва щеше да отговаря — другаде и пред другиго. Той знаеше, че няма да му се размине, нищо нямаше да му се размине — вече бе дошло онова, което го заплашваше през всичките петнадесетина дни.

След като изпратиха Елена, приятелят му го изгледа със съжаление:

— Казват, че когато някой се насади веднъж, влечението му към следващото насаждане било почти непреодолимо... Прочетох го в една тукашна книга.

— Да си прочел и нещо друго? Например, че досадниците са принудени да си слагат изкуствени ченета?

— Представи си колко ме изненада, че и тук са постигнали идеята за невмешателство! Защо си позволи да отмениш дъжда?

— Искаше ми се!

— Добре ще бъде, ако след малко се въздържиш да повториш тоя отговор!

— Има ли някакво значение? Нали казвам истинската причина?

— Сигурно има някакво значение. Обикновено се предпочитат отговори, в които преобладават разкаянието, по-малко — обяснения и

се отбягва предизвикателството!

— Никого не предизвиквам!

— Самоуверен си, мислиш, че ти се е разминало! А пред Главния вчера възникна друга проблема и затова те отложи за днес. Предпочитам да не те питам, но понеже и двамата знаем, че няма да ти простят — защо упорстваш с това момиче?

— Защо упорствам?

— Именно! И така нарушаваш инструкцията за контактите! Заради това момиче ти си позволи нещо нечувано — позволи си да се намесиш в природните явления на тази част от планетата!

— Исках непременно да я видя, а дъждът щеше да ми попречи!

— Глупости!... Не мога да си представя... Дори и да не съществуваше инструкция — какво общо може да има между нас и тях?

Какво общо? Въпросът не беше нито нов, нито оригинален — Андрей си го задаваше почти всеки ден. Винаги когато срещнеше Елена, той ѝ подаваше ръка и го смущаваше големият зелен камък на пръстена ѝ. Беше глупаво, разбира се — един напълно безжизнен камък с елементарен строеж, но той си въобразяваше, че долавя вибрации и нещо като зов за помощ. Ала не камъкът беше причината, не камъкът го караше да нарушава инструкцията, а Елена. Той не пропускаше нито един случай, когато можеше да я докосне. Докосваше я нежно и предпазливо, сякаш се страхуваше да не повреди нежната кожа на момичето с грубите си според тукашните представи пръсти, и не изпитваше абсолютно нищо от този допир. Докосванията му пораждаха богата и сложна гама от преживявания в душата на момичето. Той невинаги разбираше тези преживявания, често те се появяваха в изненадващо нови вариации, озадачаваха го и във всички случаи нямаха нищо общо с него. Тогава защо? Той се усмихна печално ако можеше да си отговори разумно, навярно нямаше да бъде принуден сега да отговаря и на въпросите на Главния. Въпросите на Главния бяха нещо повече от разпит — те означаваха почти присъда!

Като погледна придружителя си, вече изгубил образа, който обикновено приемаше, за да може да се движи свободно из града, Андрей си спомни как срещна Елена за първи път...

... Тя вървеше по улицата и идваше насреща му. Беше късен следобед, време, когато хората се питаха къде да отидат и как да

прекарат вечерта. Този стремеж непременно да правят нещо за „убиване“ на времето, след като човешкият живот бе отчайващо кратък, беше необясним и дълго остана загадка за него. Докато той се питаше в какво е силата на навиците, защо едни си спомнят дъх на алкохол, други — женски лица или някакви още ненапълно изяснени неща, Елена продължаваше да идва насреща му. Но тогава тя още не беше Елена, а едно спокойно, може би малко уморено момиче, доволно от златистата светлина, от лекия полъх на вятъра, от силуета на планината, възприеман почти несъзнателно, с привичка, вкоренена още от детинството. После погледите им се срещнаха, той видя внезапно изненада в нейните очи и съжаление в душата ѝ. Това съжаление я накара да спре и се обърне след него. Тя се срамуваше от постъпката си, лицето ѝ почервения, навярно подир миг очите ѝ щяха да плувнат в сълзи, но съжалението, че този миг няма да се повтори вече, здраво я държеше на място... Андрей я подмина, но изпълнен с любопитство, също спря, обърна се и тръгна към нея.

И все пак при тази първа среща той като че ли установи повече връзка с камъка на пръстена ѝ, отколкото с изящните ѝ пръсти. Онова трепване на Елена, замирането ѝ в безкрайно очакване, пораждано пък от допира на неговите пръсти, той откри по-късно. Изобщо тогава всичко откриваше със закъснение. Първата среща запомни с руменината на момичето, с отчаяните усилия на волята ѝ, с безсмислиците, които представляваха техният разговор. Тези безсмислици ужасно вълнуваха Елена, те го изненадваха със значението, което имаха за нея. После прочете в съзнанието ѝ желание името му да бъде Андрей. Така той стана Андрей.

Следващия ден отидоха на кино — примитивна форма за публично показване на предполагаеми мисли. Елена седеше до него неподвижна. Голи до раменете, ръцете ѝ лежах на скута. Тя имаше трогателни рамене, нежни и все пак недостатъчно заоблени, за да скрият остро началото на ключиците. Ръцете ѝ лежах спокойно, ала той веднага усети, че това спокойствие е наложено с воля.

Тя искаше да постави ръката си върху страничната облегалка между неговия и нейния стол. Искеше и в същото време се страхуваше; той долавяше значението, което тя отдаваше на простото движение — преместване на ръката — и не го разбираше, както не разбираше и какво я възпира. Тогава се пресегна и докосна ръката ѝ

малко по-горе от лакътя. Кожата ѝ беше гладка и хладна. Преди да влязат в киното, те се бяха ръкували и той не бе отбелязал повече от едно краткотрайно трепване. Сега с Елена ставаше нещо странно. Седеше все тъй неподвижна и се преструваше, че гледа екрана. Филмът се мяркаше разпокъсан пред очите ѝ, измъчвах я мисли, които той още не успяваше да дешифрира. Кичур кося се беше смъкнал край ухото ѝ, а лицето и шията ѝ бяха облени от червенина като вчерашната.

Елена сякаш изгаряше, но кожата на ръката ѝ продължаваше да бъде хладна. После тя стисна пръстите му, но той, както и по-късно, както през всичкото време, не изпита абсолютно нищо.

После излязоха от киното и Елена каза, че вечерта била чудно зелена. Той премълча за цветовете, които сам виждаше. Пак полъхваше от планината и тялото ѝ се наслаждаваше на лекия повей. Вървяха към някакви дървета и когато попаднаха под сянката им, в тялото на Елена изведнъж се появи неспокойно очакване. Дишането ѝ затихна, тя стискаше несъзнателно ръце, ускори крачките си. Още по-интересно беше желанието да овладее безпокойството си — мислеше неласкави неща за себе си, страхуваше се, както в киното, и същевременно това състояние не ѝ беше съвсем неприятно. Като излязоха на светлото, тя сякаш се успокои, но той виждаше как в тялото ѝ продължаваше да блуждае непонятно очакване.

Андрей е насмешка си помисли, че макар и камъкът на пръстена и тогава да му изглеждаше близък и разбираем, тъкмо в онази вечер се роди любопитството му към плътта ѝ. Тя притежаваше чудни свойства и криеше в себе си възможности за преживявания, които неговият могъщ свят дори не подозираше, че съществуват. Беше ли в състояние да обясни това на Главния? Или да му опише вечерта, когато за първи път танцуваха?

— Ти не знаеш ли да танцуваш? — запита веднъж Елена. —
Защо не ме поканиш някога?

Той се вгледа в лицето ѝ и се помъчи да види представите ѝ. В съзнанието ѝ лежеше картината на някакъв ресторант с оркестър. На празното място между масите се бяха притиснали мъже и жени и ритмично се поклащаха и движеха. Той се усмихна весело — и това занимание бе от порядъка „убиване“ на времето.

— Съжالياваш, че не си ме поканил още, нали? Гледай после истински да не съжالياваш?

— Защо? — удиви се той. — Веднъж ти каза, че ти е по-приятно да си приказваме!

— Сега ще ми бъде по-приятно, ако танцуваме!

Те бяха на улицата, по платното се точеха коли, недалеч звънеше трамвай, в очите на Елена се мяркаха и изчезваха хората, които минаваха край тях. Но той усети, че в тялото ѝ се е появил някакъв ритъм. Този ритъм блестеше в погледа ѝ, трептеше в полуотворените ѝ червени уста, сякаш изтичаше от върховете на пръстите ѝ.

— Не искаш ли да потанцуваме тази вечер?

Картината в ресторанта бе почти същата, каквато я бе видял в съзнанието на Елена. Само че бе още и ужасно задимено, миришеше на алкохол и кухня. Съзнанието на Елена бе запазило само приятните за нея подробности.

Те постояха малко в ъгъла, докато се освободиха две места. Масата бе до една колона, недалеч от оркестъра. Оркестрантите тъй се стараеха, че — както се стори на Андрей — колоната едва издържаше напора на звуковете. И сега аз ще трябва да танцувам! — помисли си той. — Добре, но защо е този шум? „Шумът“ обаче така преобрази Елена, че бузите ѝ отново заруменяха, а ритъмът, който тя носеше от улицата, правеше погледа ѝ замечтан и малко разсеян.

Първо трябваше да поръчат нещо за вечеря и една бутилка вино. Сервитьорът наля чашите им. Елена взе своята, наведе се към Андрей и сериозно каза:

— За най-хубавото, което си мислиш сега!

Той мислеше дали не е възможно по някакъв начин да накара оркестърът да млъкне. Възпря го само образът в съзнанието на Елена — двамата изправени и притиснати един в друг, а оркестърът — поразлудян, откогато и да било. Тогава реши, че докато са в ресторанта, ще остави да го водят картините в нейното съзнание.

Така той навреме видя желанието ѝ да станат. Преди това един от оркестрантите се изправи пред микрофона и каза нещо за някакви влюбени. Думите неочаквано изпълниха Елена е желание за близост, тя мислено протегна ръце и ги сложи върху раменете му.

— Искаш ли да станем? — запита той.

Тя сякаш нямаше сили да отговори и само кимна.

Когато я прегърна, той усети тревогата и очакването, които му бяха познати, но сега вече те не бяха същите.

— Не знаех, че танцуваш така великолепно! — прошепна тя.

Андрей се усмихна — всъщност танцуваше Елена, а той следеше в съзнанието ѝ какво тя очаква от него. Днес тялото на Елена се държеше по странен начин, то бе податливо и същевременно чуждо, притискаше се и се отдръпваше, изпадаше все повече в някаква вгълбеност, която му беше недостъпна... Докато танцуваха, тя го възприемаше сякаш само чрез танца. За нея Андрей като че бе единствено ритъм и движение, на които тя страстно желаше да се подчини, но всеки път нещо я задържаше и мислите ѝ потъваха някъде, за да се върнат после смутени и малко гузни.

По-късно, когато станаха да танцуват втори път, в нея се появи и нещо друго, което превръщаше преживяванията ѝ в необикновено сложна плетеница. Сега Елена не внимаваше и той, естествено, също грешеше.

— Уморих се — най-после каза тя. — Нали не ми се сърдиш?

Той вече знаеше, че тя се страхува от нещо и иска по-скоро да седне на мястото си. За миг дори и очите ѝ се уплашиха.

После танцуваха още два-три пъти, но излизаше бледо. Елена се насилваше да танцува и да бъде весела само заради него.

— По-добре е да си тръгнем! — предложи той. — Тук не може да се диша повече!

— Добре...

И си помисли: „Изгубена съм! Вече съм изгубена!“

Те минаха по мостчето над езерото и излязоха на алеята. Пред тях имаше два пътя — към огромните тъмни дървета на парка или към неестествено бялата светлина на улицата, отдето още долиташе шум на автомобили.

— Ела! — прошепна Елена и го хвана за ръката.

Когато нагазиха под дърветата, те видяха, че в парка не е толкова тъмно. От дънерите лъхаше хлад, миришеше на листа и треви. Под краката им тихо шумолеше пясъкът на алеята. Пред тях паркът се губеше в сиянието на звездите и то не хвърляше сянка, само полепваше по листата на дърветата.

Край едно дърво с огромна разперена корона Елена спря и се обърна към Андрей. В мрака не личеше онова напрежение на лицето ѝ, то беше сега сякаш по-малко, едно осветено от звездите петно, което кротко го гледаше и чакаше. Той си спомни киното и сложи ръце върху раменете ѝ, но това нищо не промени. Раменете ѝ бяха топли и той едва ги докосваше, защото знаеше, че ако отпусне ръце, Елена ще се прегъне под тежестта им. Тя мълчеше. Понякога той долавяше в съзнанието ѝ зараждащи се думи, но като че ли тя сама бързаше да ги унищожи, преди да са се оформили напълно.

— Студено ми е! — изведнъж потрепера Елена. — Да си отиваме.

Андрей я поведе към улицата и веднага усети, че тя върви без желание, но не посмя да ѝ предложи да останат още малко под дърветата. Повторно тази вечер той беше безсилен да преодолее бариерата на самовглъбяването ѝ.

Част от пътя изминаха с трамвай. В осветената празна кола Елена няколко пъти си помисли: „Глупачка! Боже, каква глупачка!“ — и отбягваше погледа му. Тя не подозираше, че той я вижда дори и когато е обърнат с гръб към нея.

После тръгнаха по някаква уличка и щом стигнаха дома ѝ. Елена го погледна усмихната, хвана неочаквано главата му с ръце, целуна го в устните и побягна нагоре по стълбите.

Когато се срещнаха на другия ден, Андрей вече знаеше какво се крие зад нейното вглъбяване. Отведе я в една странична улица и там я целуна. Елена като че ли искаше да го отблъсне, но само затвори очи и се притисна в него.

— Мислех, че си ужасно срамежлив! — смутено каза после тя. — Но не ме целувай повече по улиците, учителка съм и може да ме види някой ученик!

Каза го и веднага забрави думите си.

После се целуваха в сладкарницата, дето ходеха понякога, в парка под дърветата и много скоро Андрей разбра, че целувките са сякаш някакъв преход — наистина много важен за Елена. Всеки път, когато я изпращаше — макар през целия ден да бяха се целували, — Елена тревожно мислеше: „Сигурно му омръзнах вече... Аз съм

истинска глупачка. Защо е толкова недосетлив? Ето го — пак скръсти ръце! Не може ли да им намери по-подходящо място?“... Той усещаше как раменете ѝ потръпват и викат ръцете му, но мислите ѝ се объркваха, като някаква вълна отново се надигаше онова нещо, което някога бе скрило от него желанието ѝ да се целуват. Какво искаше да скрие сега?

И после дойдоха онези мигове преди четири дни. Тя го покани у дома си. Беше рано следобед, когато нажеженият, потен и замаян град едва дишаше под слънцето.

— Имам много тетрадки за поправка... Защо не дойдеш у дома? Няма никого! Мама отиде при брат ми и ще се върне чак утре!

Тя се смееше весело, за да не изглежда смутена.

— Ще ме видиш дали съм работна! Затова не забравяй — аз ще работя, а ти ще гледаш! Само ще гледаш!

В стаята, дето го въведе, беше хладно и здрачно. Елена обясни, че нощем майка ѝ държи прозорците отворени, а сутрин рано ги затваря и пуска пердетата — единственият начин да се запази малко от нощната хладина. Андрей знаеше това, както познаваше и стаята — неведнъж я бе виждал в съзнанието на Елена.

Настани го да седне в креслото до прозореца.

— Ще седиш тук през всичкото време — каза Елена, като му помагаше да седне, сякаш беше дете.

Коленете и докоснаха неговите и тя мигновено отстъпи назад.

— Ще седиш и няма да ставаш! Нали? Може да станеш само докато отида да сваря кафе, но щом се върна, да те намеря седнал!

Тя продължаваше да говори с онзи насмешливо-строг тон, но той виждаше колко е неуверена и разколебана. Не съжеляваше, задето го е поканила; напротив — още не бе овладяла радостта си, че най-сетне е настъпил удобен миг и тя е намерила смелост да използва този миг.

Когато се върна от кухнята с поднос в ръка, мислите ѝ бяха хладни и делови: „Само тетрадките! Имам двайсет и три тетрадки и никакво време!... Той обеща и ще изпълни обещанието си!“ Така делово и хладно беше и лицето ѝ, но тя не съзнаваше, че в същото време друга мисъл я довежда почти до отчаяние: „Мама ще иде отново при батко чак другия месец...“

Елена седна насреща, до малката масичка, дето бе купчината тетрадки. Взе големия червен молив, разтвори една от тетрадките,

поклати глава и ненадейно стана.

— Виж! — каза тя и дойде при него. — Всеки път едни и същи грешки! Като че ли хората са по-верни на себе си, когато грешат!

Той знаеше какво има в тетрадката и отде идва грешното решение, но не разбираше защо Елена отбягва допира на ръката му, след като я бе държал в прегръдките си и я бе целувал.

— Как да му пиша двойка? Така разчита да се освободи от матура!

И мислеше, че ако целия следобед прекара до масичката си, всичко ще бъде безсмислено.

— Много си снизходителна към учениците си!

— Ти нищо не разбираш!

Той разбираше онова, което тя само чувстваше — това момче щеше да се развие по-късно, когато вълнението престанеше да скована мисълта му.

После тя му показа втора тетрадка, но тоя път ръката ѝ не се отдръпна от неговата и остана да лежи в дланта му. И както някога в киното, косата ѝ увисна и докосна челото му. Очите ѝ неподвижно го гледаха и Андрей се виждаше в разширените ѝ зеници. Сетне тя затвори очи, лицето ѝ стана тъжно и сякаш се отдалечи от него.

„Възможно ли е да съм толкова слаба? Или не, всичко е условност?“... Мислите ѝ бяха безцветни и неуверени. В същото време в съзнанието ѝ неудържимо се раждаха други картини. Те сякаш я хипнотизираха и тя им се отдаваше напълно. На Андрей му беше трудно да ги разчете. Единственото, което разпознаваше в тях, бе нейният и неговият собствен образ. Те седяха на кушетката в другата стая и той бе изпълнен с намерения, които сам не можеше да разбере, а тя чакаше нещо, забравила всичко друго край себе си. Очите ѝ бяха пак затворени, а двете бръчици край устата ѝ му напомняха деня, когато я целуна.

После Елена се върна малко назад и тръгна по улицата, дето ги видя за първи път. Върна се и в киното и преживя отново миговете, когато той докосваше хладната ѝ ръка. В ресторанта не се задържа, почти веднага отиде в парка и дълго броди там, за да излезе неочаквано на улицата, дето той сам я целуна.

Тя се върна от спомените си по-уверена. Картините в съзнанието ѝ ставаха по-ясни и точни, той все така не ги разбираше, но усещаше,

че водят към него.

Елена отвори очи и очите ѝ сега се усмихваха. Допря горещата си буза до неговата и прошепна:

— Винаги ли изпълняваш обещанията си?

— Винаги! — отвърна той и видя, че Елена остана разочарована, макар да го скри от себе си.

Тя се изправи и неохотно тръгна към масичката с тетрадките. Докато се отдалечаваше и той гледаше раменете ѝ — все тъй трогателно нежни и слаби, — изведнъж прозря: Елена се отдалечаваше не само от него, а и от още нещо, почти толкова важно, колкото и усещането ѝ, че живее. Днес той няколко пъти бе доловил в душата ѝ трепет, подобен на трепета, когато очакваше да я целуне, ала в тоя миг той изглеждаше жалък и нищожен в сравнение с онова отпадащо чувство, с което Елена крачка подир крачка отиваше към масичката.

После тя седна и се обърна към него, ала лицето ѝ бе само една усмихната маска. Зад маската продължаваха да се мяркат предишните картини и Елена уморено се вслушваше в себе си.

По-късно Елена с плаха надежда каза, че я боли глава и предпочита да излязат. Това пак не беше вярно, е тия думи тя целеше нещо друго и той напразно се взираше в съзнанието ѝ, изумен, че неговата могъща цивилизация не е в състояние да му помогне да вникне в душата на тази жена. Очите на Елена бяха леко зачервени, сигурно не от напъгане над тетрадките, но към каква мисъл водеше червенината на очите ѝ, какво се криеше зад внезапно измененото ѝ, удължено и разочаровано лице, той не знаеше. Безсилието му го изпълваше с отчаяние, различно от отчаянието на Елена, защото той нищо не очакваше, в кристалното му тяло всичко бе програмирано и настъпваше с последователност, граничеща с пустота. Понякога мислеше, че вземайки непривичен образ, ще бъде способен и да чувства. Това не бе дори самоизмама — тя не съществуваше в неговия код.

— Така се радвам — каза Елена. — Мислех, че ще нарушиш обещанието... Сега те уважавам повече...

Тя беше щастлива, че може да се самоизмамва.

4

— Време е да престанеш да бъдеш Андрей! — каза придружителят му. — След малко ще се изправиш пред Главния, а той не обича неуместни шеги!

Главния не беше сам. Когато Андрей, или вече НЗ, влезе при него, той седеше на мястото си между своите четирима помощници. Те нямаха лица, но по навик, придобит от Елена, Андрей неволно ги виждаше в земен вид. Бе надарил Главния с лъскаво плешиво теме, кръгли студени очи и дълго самоуверено лице. В това лице с хлътнали бузи и стиснати, безцветни устни, не можеше да има никакви страсти дори и ако бе лице на земен жител.

— НЗ — каза Главния, — днес вие пак сте напускали кораба без разрешение?

Отговорът щеше да бъде безсмислен като въпроса, затова Андрей предпочете да замълчи.

— Вие преминавате всякакви граници! Не говоря само за момичето, а и за дъжда! Знаете ли какво значи това?

Дали знае? Той знаеше защо Главния е заобиколен от четиримата си помощници. Съветът на петимата. Не почти присъда, а вече присъда! Преди да каже, преди да помисли каквото и да е. Осъден. Това, което се появи в него, Елена навярно би нарекла насмешлива усмивка, по Главния не можеше да го определи. Андрей почувства усилието му.

— Какво казахте? — запита Главния. — Какъв е този боклук в главата ви?

Андрей пак не отговори. Предпочиташе да мисли за Елена, останала долу на планетата, която се въртеше заедно с невидимия за земните хора кораб. С това отново щеше да затрудни Главния — когато си служеше с понятията на Елена, мислите му ставаха неразбираеми за другите. А мислите на Елена? Беше ли му лесно да ги разчете в началото? И само в началото ли? Той видя лицето ѝ с двете бръчици край устните и плахата надежда в тях. Ако способността да четеш в

чуждото съзнание е щастие — мислеше той, — защо да не е още по-голямо щастие да чувстваш и разбираш чувствата?

— НЗ, престанете! — каза Главния. — Забранявам ви да мислите за странични неща!

— Слушам! — отвърна Андрей. — Да не мисля за странични неща!

— Вие се стремите към нещо, което ви е неприсъщо! Няма да говоря за инструкцията. Нима не виждате, че тази проява на живот, която наблюдаваме, е така различна от нас, от всичко познато и предполагаемо, така ограничено във времето и пространството? Не възниква ли с основание въпросът — наистина ли е разумна, логична? Нейното неправдоподобие е равно почти на несъществуване!

— Но вие не разбирате...

— Аз всичко разбирам — запомнете! Разбирам и това, което още не сте си помислили!

Главния млъкна и погледна нагоре. Таванът на залата представляваше тяхното звездно небе, но за Андрей сега то бе мъртво, както небесата на всички светове, защото не минаваха през душата на Елена. Само тя можеше да вижда как сиянието на звездите полепва по листата на дърветата, как разсейва мрака, без да хвърля сенки и да поражда желаниа, по-силни от усещането ѝ, че живее.

— Вашият интерес — извика Главния — престана да бъде научен интерес! Защо се намесихте в природните явления на планетата?

— Исках да се видя с момичето!

— Моля, обяснете ми, какво значи „исках да се видя с момичето“?

— Това, което казах!

— Вие не казахте всичко!

— Тя щеше да страда, ако не я видех...

— Да страда? Що за формула!

Земният образ, с който Андрей бе надарил Главния, започваше сякаш да придобива и характер. Един неприятен, свадлив характер на вечно мърморещ, недоволен човек. Главния много добре виждаше в съзнанието му отчаяното лице на Елена и то трябваше да му обясни всичко.

— Не, не всичко! — поправи го Главния.

— Това не е формула! — каза Андрей. — Само едно момиче с отчаяно лице...

— Вие прекалявате!...

— Аз ви отговарям... — с чисто земна досада отвърна Андрей.
— Какво повече?

— Вие прекалявате със своето нежелание да се разкриете докрай.

Думите на Главния му напомниха нещо. Да, разбира се. Но каква прилика може да има Главния с Елена? Той изискваше, а тя само мечтаеше. Но резултатът? Имаше ли представа Елена какво значи да знаеш всичко, да се лишиш от възможността да гадаеш и си избираш това, което ти харесва? Голямо щастие ли щеше да е за нея, ако узнаеше неспособността му да изпитва чувства?

— Вие знаете всичко за момичето — каза той на Главния. — Знаете всичко, което зная и аз за нея...

— Вие сте непоправим! Но аз знам вашите мисли! — бавно каза Главния. — Знам ги по-добре от вас... Сега излезте и почакайте навън.

— Струва ми се, че този глупак е изгубен! — каза Главния на помощниците си, когато Андрей излезе. — Той се е добрал до тайната на превръщането.

— Но то е безвъзвратно, необратимо.

— Въпреки... Този глупак е хипнотизиран от преживяванията на момичето, иска не само да вникне в същината им, но и да ги повтори в себе си. Има само един начин — да стане като нея!

— Той не може да иска такова нещо!

— Уви! Много хитро задръства съзнанието си с формули, донесени оттам, но аз долових... Главната вина, все пак е моя. Знаех за срещите му и го поощрявах с невмешателството си. От неговото съзнание черпех сведения за тази част на планетата, която коренно се различава от другата. Интересен факт — една и съща форма на живот, на цивилизация, но тази част от планетата е организирана несравнимо по-логично! Но не можах да определя, че истинската опасност е момичето... Не забелязах навреме как НЗ неволно подменя картината на земната цивилизация с преживяванията на Елена и започва да се стреми към нещо, което фактически не може да съществува. Ето една от картините, които, смятам, ме заблудиха в самото начало...

... Виждате момичето — според земните схващания тя е красива и представлява онзи модерен тип, който се харесва сега там. Върви по улица, покрита със сняг. Снегът е съвсем нов, още чист и бял. Няма вятър, затова клоните на дърветата също са отрупани със сняг. Те се огъват под тежестта му. Тя се връща от училище, утре е първият ден на ваканцията, и е весела. После минава през един площад. Тук, край някаква барака, са натрупани току-що отсечени борчета и ели. Логично е предположението, че техният вид ще събуди у нея определени мисли — учителка е по математика! Тя не мисли за дървесината, която може да се използва в индустрия и строителство, нито ѝ минава през ума, че тия дървета, преди да ги отсекаат, са участвали в производството на кислород, без който животът на планетата е немислим! Нищо подобно! Видът на дръвчетата, нахвърляни безразборно, смачкани и покрити със замръзнал сняг, я връща в детските години. Тя вижда блестящи дрънкулки, запалени свещи, чува песни, усеща вкус на баница и желае да ѝ се падне някаква пара. Усмивва се разнежена, спира пред бараката и купува едно дръвче, което ѝ е абсолютно ненужно... Това става няколко месеца преди да се срещне с нашия НЗ, но по-късно е мислела за тая случка в негово присъствие.

Не е по-различна и другата картина от края на същата зима. Пролетта настъпва изведнъж... Една нощ Елена се събужда и чува вятъра. Само че движението на въздушните маси от максимум към минимум тя възприема по един озадачаващ начин. За вятъра тя мисли като за живо същество!... Сутринта няма и помен от снега, омръзнал вече на всички с мръсносивия си цвят. Всъщност той им е омръзнал, защото трябва да дойде пролетта, но те не го съзнават. Земята сега е черна, вече е топло, вятърът продължава да духа. Тоя вятър обаче ще изпари голяма част от влагата, необходима за посевите. Какво е отношението на Елена? Когато излиза сутринта и вятърът я духва в лицето, в главата ѝ се появяват странни мисли за целувки, за пръсти, за длани... Усмивва се и диша дълбоко, иска ѝ се да тича, иска ѝ се да срещне някакъв непознат — и всичко това само защото въздушните маси се движат от максимум към минимум. Няколко месеца по-късно, в подобно състояние, породено от други причини — златиста светлина на залез, вечерен силует на планина, — тя среща НЗ.

Наистина каква опасност може да представлява едно глупаво момиче? Не съзрях опасност и в картините, дето сами видяхте сред

хаоса в главата на НЗ. Впрочем, те бяха твърде неясни и той непрекъснато ги замъгляваше, опитваше се да скрие истинското им предназначение. Но има още една, неизвестна за вас картина. Навярно от нея трябваше да разбере, че недооценката на един новооткрит свят е винаги опасна.

В същата къща, един етаж по-долу, живее някакъв писател. Стар, бих рекъл — склерозирал, с треперещи ръце, но с детски очи. Живее си, хората четат книгите му, но забравят някак да си зададат въпроса, жив ли е още този човек или не.

Елена е спортен тип — уверихте се от фигурата ѝ, — но спортът малко я интересува. Все пак един ден по повод на предстоящ мач прочита във вестника бюлетин за здравословното състояние на някакъв известен футболист. Травма на коляното... На другия ден: нов бюлетин, интервю с лекаря — чужденец от другата част на планетата. На третия: кратко описание на самочувствието на футболиста, малък спор доколко е било уместно да се лекува от чужденец. И тогава Елена скъсва вестника, а след училище отива в редакцията. Влиза при главния редактор, за нея това не е трудно, като хубава жена тя внушава на околните желание да ѝ служат.

— Извинете, другарю Велчев — развълнувано казва тя. — Четох във вашия вестник за здравословното състояние на другаря Кралев. Можете ли да ми кажете нещо повече?

Велчев е поласкан, той не само желае да послужи, но и да ѝ се хареса.

— Най-важното! — казва той. — Ще играе! Ще играе!

— А сега искам да ви запитам, знаете ли нещо за здравословното състояние на другаря Кирил Ангелов?

— Кой?

— Кирил Ангелов! Не си ли спомняте читанките от първо отделение? Млад, красив човек с мустачки... От кого научихте български език, другарю Велчев, не си ли спомняте вече?

— Но чакайте, той...

— Ще отмина вашето неволно предположение... Знам, че сте зает, ще ви отнема още две минути! Не изпитвам нищо срещу вашия Кралев, казват, че дори бил симпатичен! Но защо забравихте човека, от когото научихте езика, на който пишете сега за Кралев! И само на език ли ви научи той? Това исках да ви запитам... Извинявайте!

Въпреки красотата на Елена главният редактор е ядосан. Този човек държи да бъде уважаван. Той не е свикнал да му говорят така. Той винаги сяда на първия ред, защото кинокамерите обикновено не обхващат другите редове... Никога не поздравява пръв, отмъстителен е и обича да го ласкаят... Но когато си тръгва към дома, с него става нещо чудно! За момичето мисли вече без злоба. И си спомня за писателя, а със спомена в душата му нахлуват изкласили ниви, чучулиги, усеща дъх на зряло жито и вижда новолуние, мократа риза лепне на уморения му гръб, босите му крака потъват в топлата прах на пътя... Той сега е добър, толкова добър, че ако му предложат да седне пред безчувствените очи на кинокамерите, само ще поклати глава. Сърцето му е изпълнено с благодарност към стария писател, в душата му зрее решение още утре да го посети, макар да не знае къде живее и отдавна е забравил как изглежда.

Трябва да кажа, че и в този случай постъпката на момичето е глупава. Парадоксално — нито главният редактор, нито който и да е друг би могъл да научи езика си от стария писател! Не така стават тия работи! Но аз бях длъжен да разбера: тези хора имат определена система на отношение към света — непонятна за нас, но извънредно могъща: тяхната земна стихия!...

Много късно открих опасността, която грози НЗ. След онази среща в дома на Елена НЗ бе решил, ако по някакъв начин се повторят преживяванията на момичето, да вземе участие в тях. Не ми беше ясно как ще го стори. Пратих да го повикат. Като видя пратеника ми, НЗ си помисли какво ли би станало, ако го унищожи. Освен това зафиксирана е и следната негова мисъл: „Според природните закони, които познаваме, тоя свят не може да съществува. Природните закони ли са ограничени или ние?... Невероятно! Изключено е откритията да пораждат ограниченост, но, изглежда, тя винаги ще ги съпътства.“ Искам да добавя — не бива да мислите, че това е някакво просветление и НЗ ще осъзнае невъзможността на намеренията си.

На другия ден — пак с надеждата, че преживяванията на Елена ще се повторят — той спря дъжда! После срещна момичето — т.е. използва едно нейно минутно зазяпване и прие земен вид на улицата, дето се намираше тя. Моят пратеник ги настигна в сладкарницата. НЗ внимателно и с подозрително любопитство се взираше в

преживяванията на момичето. Той чакаше, дебнеше образите в съзнанието ѝ — и те отиваха натам, дето искаше НЗ.

Но добре е да ви представя тези преживявания, както са доловени от моя пратеник. Той е по-малко опитен в земните работи и затова — по-обективен.

Той седи срещу тях. Момичето гледа само НЗ. Елена е изпълнена с едно-единствено желание, което напълно я лишава от жалкия ѝ разум. Пратеникът ми вече е определил, че способността ѝ да мисли я тласка изключително към глупави решения. Тя иска да заведе някъде НЗ, да го заведе, каквото и да става, забравила дори условностите на техния живот. Пратеникът ми вижда стая и легло. Вижда в съзнанието на Елена и образа на дете, което обаче не присъства в стаята. То е някаква бъдеща проекция между нея и Андрей, както тя нарича нашия НЗ. Детето е незакодирано същество, абсолютен природен произвол, неговите сетнешни постъпки и прояви са непредвидими!

Те седят един срещу друг — НЗ и моят пратеник. На него лично от мен са дадени широки пълномощия. Той дори има право, според обстановката, да позволи на НЗ, ако е наложително, да остане по-продължително там. Но изумен, че НЗ може да има нещо общо с незакодирано същество, той решава незабавно да прекрати отвратителната среща. Единствено пропуска да забележи намерението на НЗ — да го унищожи, него, моя пратеник! Наистина намерението му е замъглено от земни мисли, но е съвсем определено и ако НЗ не пристъпва към действие, то е само защото ще изложи на опасност и живота на момичето...

Повтарям мисълта си за заплахата, която крие в себе си недооценката на новооткритите светове, и ви питам: ясно ли е към какво се стреми НЗ?

— НЗ, заповядвам ви да влезете и изслушате нашето решение!
Навън, дето трябваше да чака Андрей, отдавна нямаше никого!

Когато се събуди, Андрей усети студ. Росата беше навлажнила дрехите му и той трепереше. Тялото го болеше от коравата неравна земя. Беше тъмно и не се виждаше нищо освен накъсано, звездно небе. Постепенно очите му свикнаха с тъмнината — това, което висеше над него и накъсваше небето, бяха короните на дърветата. Наближаваше да съмне, от планината полъхваше, но вятърът сякаш поклащаше не дърветата, а небето над тях.

Изведнъж Андрей скочи и тревожно се огледа. Някакво животно профуча през храстите и отшумя нагоре, като ронеше камъни по склона. „Тук не може да има диви животни!“ — помисли си той, но сърцето му продължаваше неспокойно да бие. Устата му беше пресъхнала, той преглътна с усилие и за първи път усети жажда.

Наоколо едва ли имаше вода, не се чуваше нищо освен шума на листата, но на Андрей му се стори, че някъде долу ромоли ручей. Спускането по стръмния склон беше трудно. Храстите закачаха дрехите му, шibaха го по лицето, но той вървеше и слюнката в устата му ставаше все по-гъста. Вместо при ручей излезе на някакво шосе.

Когато стъпи на гладкия асфалт, който разсичаше гората на две, лъхаше влага, но вода нямаше. Андрей седна върху един километричен камък и до изгрева на слънцето не помръдна от него. Беше уморен и жаден, по бузата му, разсечена от някакъв клон, течеше кръв. Потта по раменете му започна да изстива и той отново затрепера.

Най-после небето студено засветля и звездите угаснаха. В дерето отстрани потече мъгла и над нея останаха да стърчат само върховете на дърветата. Това не продължи дълго — скоро върховете почервеняха, а мъглата заредя и през деня прозираха вече тъмните дънери. Андрей се обърна и видя слънцето — червено и неправдоподобно плоско. То още седеше на хоризонта, като че ли залепено върху небето над насрещната лилаво-розова планина. В гората от двете страни на шосето беше утихнало. Андрей стана и разкърши снага — време беше да подири пътя към Елена.

По-късно той чу познат звук — някъде под него завиваше трамвай и колелата му скриптяха на завоя. Андрей тръгна към звука. Сега вървеше по пътеката, слънцето светеше в очите му, шумовете на града ставаха по-ясни, той сякаш потъваше в тях и целият трепереше от нетърпение.

Пътеката свърши до широко каменно стълбище. Долу имаше градинка, но Андрей видя само червената чешма с фонтанчета. Втурна се по стъпалата и запъхтян наведе лице над веселата, подскачаща струйка. Не можеше да си поеме дъх, струйката мокреше бузите и очите му, задавяше го, но той пиеше и натежаваше от блаженство.

После натопи носната си кърпа и изтри кръвта по лицето. Когато се изправи, слънцето плуваше в дима на някакъв комин, беше помръкнало и тъжно като луна в затъмнение, веселата струйка вече не блестеше, но това не го разочарова — коминът сякаш сочеше посоката към града и Елена.

Той пое в тази посока, натам водеше и трамвайната линия. По улицата, встрани от линията, профучаваха камиони и земята сякаш изтръпваше под тях. Тук-таме се мяркаха хора и също бързаха надолу по линията. Щом стигна първата спирка, Андрей съобрази, че ако се качи на трамвая, по-скоро ще попадне в центъра на града и по-лесно ще се ориентира.

Трамвайът беше претъпкан — хората отиваха на работа и не бяха много внимателни един към друг. Още на спирката Андрей трябваше да напегне всичките си сили, за да не го изтласкат, а в колата го блъскаха и стъпваха по краката му. Ако не беше съзнанието, че трамвайът скъсява пътя му до Елена, щеше да слезе още на следващата спирка. Навалицата обаче го спаси от друго неудобство, което Андрей не подозираше — той нямаше пари за билет, ала кондукторката тъй и не стигна до него.

Андрей не успя да се ориентира и в центъра на града. Тук бе не само същата мрежа от непознати улици, както в предградието, но той не знаеше и какво да дири. Някога виждаше целта си по права линия и тогава улиците с техните посоки и имена не го интересуваха. Сега имената на улиците бяха най-важното и неговото положение бе несравнимо по-лошо от положението на провинциалист, за първи път попаднал в София. Провинциалистът поне знаеше какво да пита. Всичко това обаче Андрей не съзнаваше.

Светофарите меняха цвета на кръглите си очи, колите спираха и потегляха, хората се трупаха пред белите, нашарени на ивици коридори или нетърпеливо прескачаха пътя на колите. Същото правеше и Андрей. Така той се мота няколко часа и накрая всякога излизаше на улица със светофар и бели, ивичести коридори. Мрежата на центъра здраво го държеше и той напразно се мятеше насам и натам. Накъдето и да тръгнеше, беше принуден после да се върне по стъпките си към центъра. Улиците, които отвеждаха встрани, го отдалечаваха сякаш и от Елена. Той помнеше момичето върху оживени тротоари под разклонени дървета, помнеше витрини и безспирни потоци от коли по платното.

Най-сетне започна да губи търпение. Слънцето — вече горещо обедно слънце — напичаше ту врата, ту лицето му, яката на ризата му неприятно овлажня. Краката му отново отмаляха, подбитите ходила го боляха.

Той се облегна на едно дърво да почине. Улицата продължаваше да шуми и бляска с никела и стъклата на автомобилите. Как да намери Елена сред този хаос? Ако не му бяха попречили, щеше да извърши превръщането пред дома ѝ. Но нямаше избор — бяха по петите му, само незабавното превръщане обезсмисляше преследването. Той не им трябваше такъв!

А беше ли нужен такъв на себе си?

Той никога не бе мислил, че животът е така труден и пълен с усещания, които не носят радост. Някога знаеше и можеше всичко, сега стоеше облегнат на грапавия ствол на дървото и му се виеше свят от умора. Два месеца всеки ден бе слизал в тоя град, но днес не го познаваше. Сякаш улиците и площадите бяха създадени едва тази сутрин, за да затворят пътя му към Елена... А безсилието? Когато мислеше за своето безсилие, той се чувстваше нещастен и самотен както на разсъмване, когато седеше на километричния камък и трепереше от студ.

По-късно, като вървеше безцелно по тротоара, нещо привлече погледа му и преди още напълно да е осъзнал какво е това, Андрей тръгна към него. Беше витрината на магазин за колбаси. Видът на лъскавите златистокафяви и червени, на матовите пепелносиви или опушеножълти меса зад стъклото напълни устата му със слюнка, а стомахът му мъчително се сви. Това усещане отдавна го безпокоеше и

размътваше мислите му, но сега избухна с такава ярост, че не можеше да откъсне очи от витрината.

Само да посегне през стъклото!... Нали стъклото никога не е било препятствие за него? Той протегна ръка, но гладката хладна повърхност спря пръстите му. Неприятно изненадан и нетърпелив, той натисна малко по-силно, но стъклото остана все така твърдо и непробиваемо. Тогава той се огледа да види няма ли възможност да достигне колбасите отстрани и едва сега горчиво се опомни.

Онзи, който вчера бе способен да отмени дъжда, защото му пречеше да се срещне с Елена, днес вече не съществуваше. Днес той беше безсилен да се пресегне през едно нищо и никакво стъкло. Но вчера не му бяха необходими колбаси, а сега дъвчеше мислено и преглъщаше, работеше безспирно като мотор, забравен на празен ход, и му се струваше, че ако се отдалечи от витрината, незабавно ще умре. За миг той отново забрави кой е и пак посегна към стъклото. Ако го удари с юмрук, ще бъде ли то все тъй непробиваемо? Той се отдръпна леко, но не замахна. Не беше работата там пробиваемо ли е стъклото или не — просто в последната секунда забеляза, че никой не постъпваше така. Хората дори не спираха пред витрината — влизаха направо в колбасницата, казваха или посочваха какво искат, после плащаха и поемаха завития в хартия пакет. Това беше много по-лесно, отколкото да се пробие стъклото.

Андрей влезе в магазина и каза същото, което каза купувачът преди него:

— Половин килограм шунка!

Бързо и ловко, сякаш си играеше с ножа (вчера той така си играеше с дъжда), колбасарят отрязва няколко еднакви парчета. Гледайки го, Андрей усети, че устата му отново се пълни със слюнка. Шунката миришеше непоносимо вкусно. Като си помагаше с ножа, колбасарят метна парчетата върху теглилката, добави едно съвсем мъничко парченце и после, докато все така ловко и като че ли на шега загъваше пакета, каза:

— Един и петдесет!

Андрей бръкна в джоба си и ужасената му ръка остана там.

— Следващият моля! — нетърпеливо каза колбасарят и сложи настрана пакета с шунката.

В джоба на Андрей нямаше и не можеше да има пари. Той погледна с отчаяние колбасаря и каза:

— Нямам... Забравил съм парите!... — Миризмата на шунката го влудяваше.

— Два и четиридесет! — каза колбасарят на следващия купувач.

— Нямам! — повтори Андрей. — Забравил съм парите!

— Съчувствам ви, гражданино! — сви рамене колбасарят. — Но проверявайте джобовете си предварително! Следващият, моля!

Андрей преглътна разтреперан — пакета с шунката беше само на половин метър, но от него го делеше друго стъкло. Беше ли и то така здраво?

— Е, не се разстройвайте толкова! — каза колбасарят. — Ще си вземете от другаде! Шунката навсякъде е еднаква!

Беше ли така здраво и това стъкло! Той преглътна повторно. Трябваше да си помисли, само че не тук, дето миризмата на шунка продължаваше да го влудява. Той погледна ножа в мазните ръце на колбасаря и полека тръгна към вратата.

Навън спря пред витрината, обхванат от предишното желание да разбие с юмрук стъклото, но нещо го забави. Ах, да, трябваше да си, помисли! Пречеха му движенията на челюстите, пречеше му движението на гърлото. Да си помисли? Спомни си — той не е същият! Стъклото ще разкъса юмрука му, от меката плът ще рукне кръв, както тази сутрин потече кръв от бузата му. Но само това ли? Имаше и нещо друго, то беше по-лесно, по-разумно... Какво беше то? Къде се намираше, как изглеждаше?... Пак така му се струваше, че ако се отдалечи от витрината, ще умре. Но не умря. Нито се отдалечи истински от витрината, защото тя заседна в него заедно с всичките си колбаси. Той тръгна по тротоара и продължаваше да вижда витрината. Тя го теглеше назад, той се блъскаше в хората, които срещаше, и бе готов да се върне, преди още да си е спомнил онова другото. Искаше да си го спомни, напрягаше мисълта си, но виждаше единствено витрината и усещаше миризмата на шунката.

Носът му долови нова миризма. Той не я познаваше — позна я стомахът му. Миризмата бе лека и очевидно идваше отдалече, но Андрей изведнъж си спомни всичко. Разбира се — имаше ресторанти. И там първо ядяха и после мислеха за пари! Той се изненада колко лесно и просто е било. Докато вървеше подир новата миризма и

радостен усещаше как тя става все по-гъста и близка, питаше се дали винаги когато човек е гладен изминава толкова дълъг път до най-разумното? В действителност ресторантът бе по-далеч, отколкото му се беше сторило.

От покривката на масата, макар и скоро прана, лъхаше на всичко ядено върху нея. Андрей нетърпеливо се размърда и помахаше с ръка. Един важен сервитьор с шкембенце и лице, напоено с вкусни миризми, донесе листа и го сложи на масата. Андрей направи опит да го прочете, но буквите играеха пред очите му.

— Някаква супа — каза той, инстинктивно чувствайки, че трябва да се държи по-спокойно и търпеливо. — И хляб, разбира се. А после...

— Имаме телешко печено!... Не е писано в листа...

Печеното беше от вчера, ала Андрей не можеше вече да чете мисли. Той само си спомни шунката и върху лицето му се изписа съжаление.

— Печено, нали? — избърза сервитьорът.

— Печено...

Супата беше гореща, още първата глътка опари устата му и после Андрей почти не усещаше вкуса на яденето, но това нямаше значение. Важното бе, че ядеше, дъвчеше истински, а не мислено и гълташе. Гълташе и в гърлото му се стичаха сокове, те попадаха в стомаха и той с благодарност ги приемаше.

Лицето му порозовя, ръцете му постепенно престанаха да потреперват, очите му изведнъж се заинтересуваха от околната обстановка.

Стените на ресторанта до средата бяха облицовани със светлокафяво дърво. Сервитьорите ловко разнасяха чинии и бутилки, по масите леко потракваха ножове и вилици, като миризмата вече не бе така влудяваща и можеше спокойно да се поема.

Когато изяде и печеното, Андрей въздъхна. Твърде бързо се почувства сит. Новото усещане му напомни, гората, коравата влажна земя и той трепна. Не искаше да мисли пак за кораба и за секундата на превръщането. Това беше нещо далечно и непоправимо и можеше да

му попречи. Сега трябваше да мисли за друго — как да се измъкне от ресторанта.

Той отново повдигна глава. Беше просто непоносимо, че с един поглед обхваща толкова нищожно малко пространство. Сервитьорите продължаваха да се движат между масите; неговият сервитьор приказваше на бара, ала преди Андрей да предприеме нещо, той тръгна оттам с две чаши в ръката. Мина покрай него и остави чашите през три маси отдясно. Докато минаваше, Андрей извърна глава. Сетне онзи отново отиде при бара и се обърна към ресторанта. При това положение Андрей не можеше да се измъкне незабелязано. Оставаше другото — да излезе направо, пред очите на сервитьора, и щеше да го направи, но го възпираше преживяното досега. Той вече се плашеше от последствията.

И все пак измъкването се оказа изненадващо лесно. Както мнозина други, Андрей отиде до тоалетната. Оттам до изхода на ресторанта разстоянието бе три пъти по-късо, отколкото до масата му. От тоалетната той спокойно се отправи към изхода.

Навън бе станало още по-топло и на Андрей му се приспа. Храната приятно тежеше в стомаха му, той усещаше как соковете ѝ го правят благодушен, изпълват го с доволство и леност. Беше горд, че така ловко се е измъкнал от ресторанта. След всичките поражения, преживени днес от него, сред ужасяващото безсилие това бе първата му победа. Андрей се надяваше, че няма да остане и последна. „Има време! — мислеше той. — Всичко ще се нареди! Но защо така ужасно му се приспива на човек след ядене!“

Влезе в градинката, недалеч от колбасарския магазин, избра пейка на по-сенчесто място и седна, докато се размине дрямката му. Но заспа и се събуди късно следобед.

Вече цялата градинка лежеше в зеленикава сянка. На пейките седяха хора и приказваха, а на пясъка до чешмата играеха деца. Със схванато тяло и натежала глава Андрей не можа да съобрази веднага къде е. Какви са тези деца? В съзнанието на Елена често се мяркаха деца, но онова бяха ученици! Или и той е попаднал в училище? Тогава тук наблизко трябва да се намира и Елена?

Скочи разтреперан, но едва пристъпи към децата, болката в крака го опомни. Никакво училище и никаква Елена! Просто е заспал на пейката... Той си спомни ресторанта, но сега ловкото измъкване вече не го зарадва, не изпитваше гордост. След съня беше кисел и свадлив. Пиеше му се вода. Отиде до чешмата и дълго пи, но водата не го ободри, както сутринта. Каква глупост — да заспи! Като че ли е свършил нещо, като че ли е намерил Елена и остава да излезе на улицата, дето тя отдавна го чака! Всъщност Андрей бе сънувал момичето и душата му още пазеше неясното усещане, че само преди миг Елена е била някъде наоколо.

Накуцвайки, навъсен и сърдит, Андрей тръгна към улицата. Вече не бе така топло, но с горещината си бе отишъл и блясъкът на деня. Сградите се бяха отдръпнали встрани, улицата изглеждаше по-широка; светлините на светофара горяха по-ярко. По платното все тъй тихо прошумяваха коли, но истинското движение сега бе по тротоара. Толкова много хора! Тълпата му напомни онзи късен следобед, когато за пръв път видя Елена. „Убиване“ на времето, помисли той, но вече без насмешка. Беше му тъжно. Хората вървяха във всички посоки — жените с голи рамене, мъжете с отворени яки на ризите, — изглеждаха усмихнати и безгрижни. Навярно мнозина отиваха на кино и там щяха да стискат ръцете си, макар нищо да не им пречеше да вършат това на улицата. Други сигурно ги теглеше да танцуват. Той усети тялото на Елена, топлината, която се излъчваше заедно с миризмата на одеколон, заедно с желанието ѝ да се целуват... Нима бяха изминали само няколко дни? За миг Андрей се обърка. Тогава той не измерваше времето с дни и в сегашното му безсилие всичко изглеждаше безкрайно далеч.

Изведнъж Андрей видя едно момиче с къса рокля и познати коси. Елена? Като разблъскваше хората, той задъхан изтича към момичето, но много скоро разбра, че се е припознал. То дори не приличаше на Елена.

Разочарован, Андрей застана пред една витрина с детски играчки. Хората продължаваха да вървят, но сякаш се бяха променили. Толкова много равнодушни и чужди лица! Те все така минаваха покрай него и се изгубваха в тълпата. Очите им бяха непроницаеми — той не виждаше нито една мисъл, не можеше да прочете нито едно желание. Какво се беше случило? Андрей премига — улицата се наклони и

после пак дойде на мястото си заедно с парещото чувство на самота. „Невъзможно! — помисли си Андрей. — Трябва да я намеря!... Трябва да я намеря въпреки всичко, да я търся като луд, да не пропускам нито едно лице, да гледам на всички страни. Какво ми остава, ако не я намеря? Да легна на паважа и незабавно да умра! Друга възможност няма!“

Изгубил блясък, следобедът вече губеше и цветовете си. Синьото и червеното на небето се сгъстиха и над улиците легна заплашителна виолетова светлина. После синьото изтласка червеното някъде зад покривите и тогава зеленото на дърветата бързо потъмня.

Лицата на жените се промениха заедно с цветовете на гаснещия ден и здрачът им придаваше привлекателност, за която Андрей преди не бе мислил. Може би защото и здрачът нищо не бе скривал от него?...

На един ъгъл някакъв мъж се отдели от жена си и дойде при него.

— Престанете да гледате жена ми! — през зъби каза той.

В гласа му имаше желание да удари.

— Аз търся друга жена! — каза Андрей.

— Търсете я, без да гледате моята! — заплашително изръмжа онзи и се върна при жена си.

Андрей стана по-предпазлив. Не разбираше какво значение има дали гледа една жена, или не, но навярно съществуваше нещо. После светнаха лампите и той можеше да разглежда жените, преди още да са се приближили.

Когато я видя, Андрей не повярва веднага. Тя не идваше към него, а се отдалечаваше. Вървеше по отсрещния тротоар — нейният гръб, нейните крака, нейните движения. Вървеше може би отдавна и също като него с напразна надежда се взираше в чуждите лица. Той пресече платното и тръгна да я догони. Но сега вече имаше опит. Когато я наближи забави крачките си. Това бяха нейните трогателно нежни рамене с остри ключици и те непременно помнеха ръцете му. Но най-безспорно доказателство бяха онези почти незабележими движения на тялото ѝ. Те отделяха Елена от целия свят. После долови нейния парфюм, който винаги се сливаше с желанието ѝ да се целува. Вече беше неспособен да се владее. Не усети как сложи ръка върху рамото ѝ, обърна я с рязко движение към себе си и с другата ръка

посегна да я прегърне. Следващия миг нещо го удари по бузата и той отстъпи.

— Нахалник! — извика жената. — Как смеете!

Лицето, което гневно го гледаше, нямаше нищо общо с Елена. То беше доста по-старо и някак бодливо — с остър нос и остра брадичка.

— Аз... — искаше да каже нещо Андрей, но млъкна.

Устните му потрепераха. Нали помнеше всички подробности и така добре ги видя? После неволно потърка ударената буза. И защо го удари? Само я беше докоснал. Докосванията му пораждаха истинска лавина от приятни преживявания у Елена. Всеки допир беше начало на усещания, които тя дълго помнеше и с удоволствие възкресяваше в паметта си. А тази защо постъпи така?... Той погледна жената. Досега нито веднъж не бе прочел в съзнанието на Елена желание да го удари. Напротив, тя затваряше очи и чакаше още нещо, което той невинаги разбираше. Какво чакаше тази? Макар и възмутена, жената не бързаше да си отиде. Не каза нищо повече и като че ли искаше да се усмихне. На Андрей изведнъж му стана безразлично какво друго ще стори тя. Свали ръка от бузата си и полека тръгна под дърветата.

По-късно влезе в тъмния парк, намери свободна пейка и седна. Неговият първи ден като човек бе свършил, въпреки че за другите още продължаваше. От околните пейки долиташе шепот, някъде съвсем наблизо прозвуча женски смях и дълго не утихна, падаше и се издигаше, все по-радостен и щастлив. Андрей недоверчиво поклати глава — той вече се съмняваше. Такива преживявания нямаше. Ако съществуваха, докосването му трябваше да ги породи и у жената с остро лице. Или Елена беше изключение? Още докато държеше ръка върху ударената буза, той мислеше, че тайната е може би другаде. Не помнеше ли друга действителност, когато и сам бе друг, с други възможности? Щеше ли някога да узнае истината? След днешния ден Андрей повече не вярваше.

Късно вечерта, когато паркът опустя и Андрей заспиваше, той изведнъж разбра, че през целия ден се е държал като последен глупак. Да търси един човек сред милион други! Истинска бездънна глупост! А той помнеше сладкарницата, помнеше всяка уличка, всяко ъгълче и извивка от сладкарницата до дома на Елена. Ако хората в тоя град са милион, сладкарниците са десет, двайсет, сто. Само трябва мислено да раздели града на квадрати и да търси. Той се разсъни и бе готов да

тръгне веднага, но поклати глава. Стига глупости! Възможностите на новото му тяло бяха ограничени. Първо да си почине. Нали днес не друго, а жаждата, гладът и умората станаха причина да изгуби и малкото разсъдък, който му бе останал.

Той легна отново върху пейката. Над главата му висеше небето, пак така накъсано, както тази сутрин, но сега той вече знаеше от какво е това. Клоните. После разбра, че вижда и звездното сияние — то разсейваше мрака и не хвърляше сянка, само полепваше по листата на дърветата. Не, нищо не беше лъжа, всичко съществуваше и беше съществувало — той виждаше звездното сияние и то пораждаше желаниа в душата му. Заспа щастлив.

Когато се събуди, не беше още нито студено, нито пък влажно от росата. Едва после усети, че някаква ръка докосва рамото му и в същия миг ярка светлина заслепи очите му. Той засенчи с длан лицето си и стана.

— Какво правите тук? — недоволно запита някой в тъмното.

— Спя! — каза Андрей.

— Тук не е място за спане!

— Пейката е корава, но може да се спи...

Заслепените му очи постепенно свикнаха с тъмнината и той видя пред себе си човек в униформа.

— Тук не е място за спане! — повтори униформеният.

— На земята е по-неудобно... Още ме боли гърбът от снощи!

Униформеният не отговори. Андрей седна и се опита пак да легне.

— Я ставайте! — рязко каза униформеният. — Дайте си документите!

— Какви документи? — недоумяващ запита Андрей. — Не мога ли да спя без документи?

— Паспорта! — с глас, нетърпящ повече възражения, го прекъсна униформеният.

— Ясно, нещо не се разбираме — добродушно каза Андрей. — Какво е това паспорт!

Униформеният като че ли притихна. Андрей отново седна, но това само ядоса униформения:

— Елате с мен!

Той го изведе от парка. На улицата чакаше кола. Униформеният кимна на Андрей да влезе в колата, настани се мълчаливо до него и даде знак на шофьора.

6

Със Стоичков бяхме в коридора, когато доведоха младия човек. По-точно вървахме към изхода — време беше за обяд. Стоичков палеше цигара, а пък аз се питах какво е за предпочитане: една малка сливова или водка. Тъкмо в тоя миг въведоха младия човек. Като видя Стоичков, очите му помътняха от ужас, направи движение, сякаш искаше да се притисне в стената и потъне в нея, ако е възможно това. Но се сдържа и продължи на вид спокойно да крачи към нас. Стоичков му обърна толкова внимание, колкото някога „двойникът“ му, ако имаше такъв, бе обърнал на мен. Едно от качествата, които липсваха на Стоичков, бе умението да се преструва. Бях убеден, че той за първи път вижда този човек. Убеден и в същото време неприятно разколебан, защото младежът не само го познаваше, но и се страхуваше от него.

Обедът мина тягостно. Стоичков мълчеше — той рядко говореше на масата, но този път кой знае защо ми се искаше да наруши правилото. Мислех за ужаса в очите на младия човек. Накрая казах:

— Видя ли онзи, младежа, колко беше изплашен?

— Аха... Ами и ти да си на негово място!

— Ние — да не ядем хора?

— Той не се плаши от нас, а от това, което е направил!

— Защо мислиш, че непременно е направил нещо, което...

— Защото — прекъсна ме Стоичков, — ако нищо не е направил, сега да обядва в някой ресторант като нас!

Наистина разговорът ни беше глупав и безсмислен. Не възразих, а Стоичков се облегна, запали цигара и с удоволствие смукна. Най-разумно беше и аз да запая.

Като отидох в службата, проверих каква е работата. Водеха го от едно районно управление. През нощта намерен в парка без документи и на въпросите отговарял така, че милиционерът го взел за леко откачен. В районното не могли да решат дали наистина се прави на ударен, или е искрен и за най-уместно намерили да го доведат при нас.

Помолих да ми разрешат да се заема с него и молбата ми бе удовлетворена.

Нямах търпение. Може би дори не е съвсем точно да се каже: нямах търпение. Бях обхванат от особено чувство, сякаш не ми предстоеше просто разпит, а някакво необикновено преживяване. Защо мислех така? Дали защото все още мислех и за Стоичков?

Доведоха го. Той влезе и застана до вратата. Веднага забелязах, че за първи път попада в такава обстановка. Беше спокоен — не онова напрегнато, маскиращо спокойствие, а поведение на човек, който само очаква. Дрехите му, великолепният сив костюм, в който го помнех от сладкарницата, беше поизмачкан. Разбира са щом е спал в парка!

— Седнете — казах аз. — Пушите ли?

В мълчаливия му отказ имаше достойнство, каквото рядко се срещаше в недоброволните посетители на моята стая. Странно, не знаех нищо за него освен сухото сведение от районното, към което, естествено, се прибавяха и беглите ми впечатления от двете ни срещи, но той вече ми се нравеше. Трябваше да бъда много внимателен.

— Вие знаете защо сте тук, нали? — запитах аз.

Той само разпери ръце и се усмихна.

— Кажете ми — със студена официалност продължих аз, — как да разбирам вашите думи, че никога досега не сте имали документи?

— Точно така! — доверчиво каза той. — Никога досега не съм имал документи!

— А защо сте запитали милиционера какво е това паспорт?

— Защо пита човек? Да му отговорят, нали?

Стана ми неприятно. Шегата трябваше да започне от мен, а не от него. Като го погледнах по-внимателно обаче, забелязах, че той няма никакво намерение да се шегува. Тогава си спомних мнението на милиционера. Откачен ли беше този човек?

— Чакайте! — казах аз. — Така доникъде няма да стигнем! Не знаете какво е паспорт — та вие не сте паднали от небето! Защо криете документите си?

Очите му ме гледаха все така спокойно и открито — този човек нямаше какво да крие, освен че думите ми го учудват.

— Слушайте, какъв сте вие?

— Човек...

— Човек! — с неволна насмешка повторих аз. — Но още като се роди, човек го записват... Той не остава така, въобще! И после цял живот има документи!

Очевидността на това, което говорех, бе толкова неоспорима, че ми прозвуча като издевателство. Бях недоволен от себе си. Не биваше и да се ядосвам.

— Къде живеете? — все пак ядосано запитах аз.

— Никъде...

— Знаете ли какво означава това? Моля, обяснете ми, какво значи никъде?

— Никъде...

Държанието му вече ставаше глупаво, не подходеше на интелигентното му лице. Така упорстваха само тъпи и невежествени крадли.

— Може би не разбрахте въпроса ми?

— Разбрах и ви отговорих.

Наблюдавах очите му. Те отдавна не се учудваха. В тях беше изплувало безразличие, каквото рядко бях виждал досега. И все пак милиционерът грешеше — този човек не беше побъркан. Човекът насреща ми мислеше, само че мислите му минаваха край мен. Бях готов да се обзаложа — той дори не ме виждаше.

— Ще кажете ли поне името си?

Той въздъхна и ме видя.

— Андрей.

— Само Андрей?

— Само Андрей.

— Добре, Андрей. По всичко личи, вие не сте прост човек. Кажете, какво се е случило с вас?

Той ме погледна, сякаш някъде много отдалеч, и не отговори.

— Как попаднахте в парка?

— Вървах по улицата...

Аз бях издръжлив човек. За разлика от Стоичков при нужда можех и да се преструвам. Сега разбрах, че още един подобен отговор, и щях да избухна така, че от този момент хората ще имат друго мнение за мен.

— Така, вървахте по улицата. Но защо не се качихте на някой покрив, а влязохте в парка? — изтърсих аз и също ми беше вече

безразлично какво пък той ще си помисли за мен.

Той се усмихна — имаше примирителна усмивка на човек, патил и много видял. Но държането му?

— Искях да си почина... През целия ден търсих една позната...

Стоп! Беше ме изпреварил, но не биваше да разбере това!

— Позната! — подигравателно казах аз. — И тя като вас — сигурно никъде не живее, няма документи... Така ли?

— Не, защо? Живее... Но не знам името на улицата. Знам само как може да се отиде от една сладкарница до тяхната къща.

Така и предполагах. Естествено, той не допускаше, че знам коя е тази сладкарница.

Взех един бял лист и го сложих на писалището пред него.

— Можете ли да начертаете пътя от сладкарницата до дома на вашата... позната?

— Защо? — без особен интерес запита той.

— Че как иначе ще я намерим?

— Вие искате да я намерите? — радостно скочи той от стола. — Можете да я намерите?

Такова нещо ми се случваше за първи път. След неохотните и странни наивни отговори радостта му, че ще бъде намерен човек, който може да даде сведения за него, беше почти неправдоподобна. Но не бързах ли да се радвам и аз?

— Не ме лъжете, нали? — нетърпеливо запита той.

— Та начертайте най-после пътя! — строго казах аз. — Или мислите, че само с вас ще се занимавам?

Въпреки голямото му вълнение и дори не вълнение, а истинска треска ръката му беше точна, без всякакво усилие чертаеше идеално прави линии.

— Вие сте инженер, нали? — запитах аз.

Вместо да отговори, той отчаяно отпусна ръка:

— Вие не знаете къде е тази сладкарница! Аз също не знам...

Ако се беше преструвал досега, играеше гениално.

— Я ме погледнете! — казах тогава аз. — Да сте ме виждали някъде?

— Не.

— А пък аз — да! Заедно с вашата позната в същата сладкарница!

Мислех, че ще го смутя, но той само въздъхна с облекчение.

— Забравихте да кажете името й! — подсетих го аз.

— Елена! — с готовност отвърна той. — Казва се Елена и е учителка. Живее на втория етаж.

Позвъних, предадох чертежа, обясних какво трябва да сторят и казах да побързат. Андрей ме гледаше в устата и сякаш мислено повтаряше думите ми. Той бързаше повече от мен!... Виждах, че иска да стане от стола, трудно му беше да седи на едно място, но отново се държеше с онова достойнство, с което бе влязъл при мен.

Този човек ми беше съвършено неясен. Съпоставих началото на разговора със сетнешния резултат — едното не само противоречеше, то просто изключваше другото. Какъв човек седеше насреща ми? В погледа му се появи мекота и аз за втори път днес бях готов да се обзаложа — тя бе отправена към мен. Бях свикнал в подобни случаи да наблюдавам прикрит страх, гузност или прекалена самоувереност. Те отсъстваха и бяха отсъствали през всичкото време. Какъв човек седеше пред мен?

Оставаше още един въпрос и аз се бавех да го задам. Андрей извърна лице и погледна стената. Неговото движение ме изненада, той за първи път отбягваше погледа ми. На бузата му розовееше драскотина и щях да запитам от какво е, но той ме изпревари. Още с първата дума, която произнесе, долових, че дълго е обмислял въпроса и все още не е преодолял колебанието си.

— Тук... — каза той, — като влизах, видях един човек с вас. Вие познавате ли го?

„Тръгна! — помислих си. — Но къде ще стигне?“

— Да — отговорих. — Заедно работим!

— Отдавна ли?

— Има-няма десет години... Дори дванадесет!

— И винаги ли е изглеждал така? Искам да кажа, не е сменял външността си?

— Е, тя външността сама се сменя... Преди дванайсет години той беше по-млад. И още нямаше протеза на крака...

Андрей затвори очи, а върху успокоеното му лице се появи усмивка. Затворени очи и усмивка — това изразяваше несравнимо по-голямо облекчение от въздишката.

— Вие откъде го познавате? — като почаках малко, внезапно запитах аз.

— Не го познавам... Сбърках го с друг, който много му прилича. Но това, вярвайте ми, никак не ви засяга!

Не можех така мигновено да реша засяга ли ме, или не, но престанах да му задавам въпроси — имах вече опит с него.

По-късно доведоха момичето.

Най-после Елена идваше — Андрей никога не бе очаквал, че ще я намери по такъв необикновен начин. Понякога искаше да обясни това на човека, в чиято стая седеше, но навреме се опомваше. Той бе добър и умен, но смущаваше склонността му да задава безсмислени въпроси.

Андрей отново затвори очи и видя Елена... Дребна, усмихната, винаги устремена нанякъде, с две бръчици край устата и кротко чакащо лице.

После някой отвори вратата, Андрей погледна и скочи от стола. Пред него стоеше една жена — и тя беше Елена и сякаш не приличаше на нея. Преди всичко тя беше хубава и той едва сега разбираше какво означава това. Някога лицето и тялото на Елена бяха само комбинации от линии, в тоя миг те се бяха превърнали в нещо, което дълбоко го засягаше и беше сякаш част от него.

Елена стоеше до вратата и се усмихваше — малко разтревожена, малко смутена, ала радостна. Беше облечена, както винаги, с къса рокля, раменете ѝ бяха голи, косата ѝ блестеше. Но днес Андрей виждаше повече неща от някога — той пак виждаше нежната ѝ кожа, синята веничка на сляпото око, стройните и крака — но всичко това живееше и туптеше, влизаше в него, безпокоеше го, измъчваше го и го правеше щастлив.

После Елена пристъпи, мина през слънчевия лъч, който пронизваше стаята, и Андрей почувства, че сърцето му се свива. Той не знаеше какво мисли тя, но усещаше как се стопява пространството между тях, приемаше ласката на тялото ѝ през разстоянието, което още ги делеше. Тя идваше заедно с едва доловимия мирис на парфюм, със сянката на миглите си, с косъмчетата, които вече се събираха на кичур, за да увиснат след малко над челото ѝ. Тя идваше и устните ѝ се

приближаваха, в ръцете ѝ, все още отпуснати надолу, вече се раждаше посягане. Андрей затвори очи. И в това очакване Елена да го докосне той разбра, че е готов отново да преживее всичко — и глад, и жажда, и болка, и самота. Не съжаляваше за нищо и никога нямаше да съжалява. Освен може би за изгубеното време.

— Моля, седнете! — прозвуча познат отнякъде глас, но Андрей не му обърна внимание.

Елена беше хванала ръката му малко по-горе от лакътя и я стискаше. През свитото му гърло преминаваше горещина, той усети как в очите му се събира желание за плач и това желание бе също така почти непоносимо щастие.

— Моля, седнете! — настойчиво повтори гласът.

След това минаха два дни. Понякога го водеха в стаята, където видя Елена. Онзи човек винаги седеше зад писалището си и преди още да отвори уста, вече питаше — питаха очите му, лицето му. Той беше едър и хубав, с широки силни рамене, но с много тъжни устни. Андрей искаше да запита какво го боли, но все не оставаше време. Онзи бе твърде зает с въпросите, които му задаваше.

Веднъж в стаичката, дето го държаха, дойде някакъв усмихнат мъж с голяма глава и дебел врат. Изглежда, яката на ризата го стягаше, защото непрекъснато движеше шията и раменете си.

— Спокойствие! — тържествено обяви той, но отбягна погледа му.

Накара го да седне и запита как се чувства. Андрей отвърна, че е добре, но не му харесва, дето го държат затворен. Големоглавият кимна, извади от чантата си блестящо малко чукче, удари го леко над коляното, после — над другото и зададе още няколко въпроса, побезсмислени и от въпросите на другия. Поклати недоверчиво едрата си глава и излезе.

Важното беше, че и този път не доведоха Елена. Андрей запита човека, който я намери, защо не я водят вече, но онзи сви рамене:

— Не разбирате ли, че всичко зависи от вашите отговори?

— Добре, питайте! — Това вече беше нещо. — Питайте де!

— Вие казвате, че сте били инженер... Казали сте го на момичето, нали? Ние проверихме — такъв инженер като вас няма никъде!

— Това вече ме питахте!

— Но и вие не отговорихте! Какво сте всъщност?

— Казах ви — човек!

— Добре де, човек! Но само човек, това още нищо не е!

Андрей си спомни времето, когато можеше да чете в съзнанието на Елена, да спира дъжда, да върви по права линия и когато стените не бяха още препятствие за него. Усмихна се:

— Сигурен ли сте?

— Сега питам аз! — ядоса се онзи. — В сладкарницата при вас е дошъл един човек. Вече знаете, че и аз го видях. Той ви е казал, че незабавно трябва да отидете на строежа. Къде е този човек?

— Този човек вече го няма — изгубил търпение, отвърна Андрей. — Нали ви казах вчера!

— Как така го няма! — изпъшка онзи.

Той много бързо се променяше. Андрей го помнеше от първия ден — тогава той беше самоуверен и лицето му почти непрекъснато изразяваше снизхождение. Сега като че ли съжаляваше за нещо и то го изпълваше с досада. Устните му продължаваха да тъгуват.

— Как така го няма? Когато ви доведоха, вие се уплашихте от моя колега, който прилича на него. Случайност ли беше това?

— Не мога да ви обясня!

Онзи сякаш се обиди. Той дълго мълча, потиснат от някаква мисъл, после погледна в папката, разтворена пред него, и каза почти приятелски:

— Откъде ми дойдохте такъв на главата? Упорит, неразбран, без всякакво чувство за отговорност към себе си... Та вие непрекъснато усложнявате положението си! Откъде паднахте, а?

— От космоса.

— Уф! — намръщи се човекът зад писалището. — Космосът сега е на мода. И животът в космоса, и сигнали от космоса, и летящи чинийки, и рисунки на хора със скафандри в сахарските пещери... Защо прекалявате с търпението ми?

— Не прекалявам. Казах истината.

— Вие наистина приличате на човек, паднал от друга планета, но ако не престанете да издевателствате, ще наредя да ви изведат незабавно! Така ще прекарате тук един ден повече, отколкото навярно заслужавате!

Андрей предварително знаеше, че резултатът ще бъде такъв. Той помнеше собствената си мисъл: „Според природните закони, които познаваме, тоя свят не може да съществува... Изключено е откритията да пораздат ограниченост, но, изглежда, тя винаги ще ги съпътства!“ Какво му даваше основание да иска от този човек повече? Може би въпросите му? Не, въпросите само го дразнеха, те просто взаимно се дразнеха, без да искат и без да знаят защо.

— Извинявайте. Пошегувах се неумело.

— И така, да продължим. На вас тогава не ви се е искало да отидете?

— Къде? На мен и тук не ми се искаше да дойда!

— Питам за строежа. Отговаряйте!

— Не ми се искаше...

— И все пак отидохте?

— Не можех да не отида. Тогава още не можех да не отида!

— А сега? — бързо, с някаква неясна надежда запита онзи.

— Сега вече е друго — въздъхна Андрей и сам не знаеше — с облекчение или съжаление.

— Как така друго?! Обяснете какво се е променило!

— Няма да разберете.

— Събраха се много неща, които все не мога да разбера. Не ви ли идва на ум, че ме обиждате?

— Не ви обиждам. Има неща, които не само вие не можете да разберете... Аз също...

Или може би той — още повече? От нощта, когато се събуди в парка и след това го разкарваха насам-натам, докато ненадейно срещна Елена, Андрей бе пълен с въпроси... Когато момичето го докосна, той разбра, че е станал човек. Но и оттогава непрекъснато се питаше — наистина ли, или външно наподобява човек? Защото какво придоби освен чувство за самота, освен страх, жажда и глад? Навярно единствено още и човешка безпомощност... Онзи зад писалището въпреки тъжните си устни имаше повече сила — той можеше да намери Елена и после да го лиши от присъствието ѝ. А без Елена всичко губеше смисъла си.

Или може би съществуваше и още нещо, по-важно от това, дали е станал човек? През двата дни, прекарани тук, Андрей често бе мислил за постъпката си и сякаш отново преживяваше миговете, когато, току-що завърнал се от Земята, отново мечтаеше да отиде при Елена. Толкова ли му тежеше животът на кораба? Едва ли! Но след като срещна Елена, се появиха мислите, които сега би могъл да нарече предчувствие за нещо необикновено и всеки път по-примамливо.

Андрей погледна човека зад писалището. Да, те двамата си приличаха. Въпреки всичко той бе станал човек — чувстваше и се самоизмъчваше не по-зле от него. Но разбираше ли онзи зад

писалището невъзможното му положение? На кораба с мисълта си той можеше да постигне всичко. Какво постигаше тук с чувствата? И какво общо имаше с тези чувства? Когато бе на кораба, стремеше се към примамливия свят на Елена — сега се намираще тук, сред този свят, и още не бе видял неговата примамливост. Или тя никога нямаше да се появи?

Дори преди миг, когато каза за космоса, все още се самоизмамваше, че е жертва на досадно недоразумение, и не искаше да види непоносимо голямото разстояние между него и хората — разстояние до един свят, дето той оставаше чужд.

Навел глава, изпълнен с отчаяние, Андрей бе престанал да слуша въпросите на онзи зад писалището.

— На какъв строеж ви заведоха? — най-последно извика онзи.

— Никакъв...

— Пак ли започвате?

— Не беше строеж!

— Значи, сте излъгали Елена?

— Не съм я излъгал... — неприязнено отвърна Андрей. — Ще се обидите, вие твърде често се обиждате, но пак няма да разберете. Тя просто искаше да знае нещо за мен. Казах ѝ каквото можеше да разбере, което беше близко до понятието ѝ! Има неща... Когато човек не може да ги проумее, взема за побъркан този, от когото ги е чул. Може би така е по-лесно, може би е естествено. Не исках Елена да ме смята за побъркан!

Но всъщност не е ли побъркан, щом е забравил, че едно същество се създава според света, дето ще живее? Или по-точно — създава си го светът, в който то се появява?

Онзи се усмихна само с очи и леко издаде устни напред. Веждите му направиха дъги и набръчкаха челото му.

— Ако зависеше единствено от вашето желание!

Той мислеше, че е много остроумен! Той си въобразяваше, че има проницателността, която му липсваше, присвояваше си правото да съди, правото да разполага с него... Андрей не искаше да му отговаря, но не се стърпя и каза:

— Вече ми е безразлично!

И тук отново си спомни за Елена — единственото същество, което още можеше да даде смисъл на живота му и да го избави от

появилата се след превръщането му убиваща самотност.

— Вие ми обещахте, че днес ще видя Елена!

Онзи не отговори.

— Ще видя ли днес Елена? — повтори Андрей и чувстваше как против волята му го обхваща все по-силен гняв. — Вие сте лъжец и измамник! Постъпвате несправедливо и жестоко с мен!

Онзи не се учуди на гнева му, а думите му сякаш не чу. Разбира се, не му изнасяше да слуша такива думи и предпочиташе да не ги чува.

Когато Андрей се успокои, разбра, че гневът му е бил напразен и безсмислен. Сякаш не съществуваха три дни земен опит и не знаеше, че тук нищо не се постига лесно — нито с логика, нито с чувство. Но да не види Елена? Жива и трептяща, с увиснали коси и синя веничка на сляпото око, излъчваща привличане, на което вече не можеше да устои? Не, той трябваше да я види, дори ако се наложеше да извърши глупост, по-голяма от превръщането му в човек.

Той се усмихна — още не знаеше, че инстинктивно е проумял необходимостта да крие чувствата и мислите си — и хитро каза:

— Продължавайте да питате! Ще ви отговарям... Имам търпение и ще чакам, докато сам разберете, че трябва да видя Елена!

Онзи учудено го гледаше.

— Все така ли е? — запита момичето. — Няма ли поне някаква промяна?

— Все така е — отвърнах аз.

Всеки път, когато идваше при мен, спомнях си срещата ѝ с Андрей. Може би прекалявах с наблюдателността си... Някога, в сладкарницата, най-силно впечатление ми беше направило онова вслушване у Андрей — сякаш момичето беше камертон на настроението му. Тогава, в моята стая, това вслушване липсваше. Те се гледаха — в очите на Андрей сияеше почти нечовешка радост, а тя беше смутена, скована от неловкост и вместо да му подаде ръка, стисна го над лакътя. Обяснявах си го — едно внезапно повикване в учреждение като нашето мнозина можеше да смути. Но само това ли беше?

Сега тя седеше срещу мен. Малко отслабнала, с леки сенки от безсъние под очите и разсеяна. Знаех, че не е разсеяна — така изглеждаха понякога дълбоко замислените хора. Ръцете ѝ безпомощно лежаха на скута. Беше модерно момиче — би било пресилено да се каже, че полата покрива бедрата ѝ, но кой знае защо те не ми действаха. Може би защото лицето ѝ нямаше грим. А може би и по друга причина.

Като изключим деня на срещата, тя идваше вече втори път. В коридора беше срещнала Стоичков — не ми каза, но знаех. Бе уплашена, затвори бързо вратата и се облегна на нея. Тя се страхуваше Стоичков да не я последва.

— Успокойте се! Приликата е извънредно голяма, но нямат нищо общо! Просто — двойници!

Излишно бе да ѝ казвам, че Стоичков току-що е бил при мен. Той не одобряваше нейните посещения.

— Ти какво си? — беше ме запитал. — Бавачка?

— Не! Защо?

— Според мен всичко отдавна е ясно!

На него му беше ясно и едва сега идваше да ме просвети.

Господи, защо приятелите понякога така късно забелязват нашите тревоги! Гледах го с любопитство. Той изгърси цигарата си — имаше обичай да я върти по ръба на пепелника и това ме дразнеше.

— Или е ненормален, или е много опитен! Но това момиче няма работа тук! Каза каквото знаеше и — край!

Колко лесно било: или е ненормален, или е много опитен! Ами ако случайно се окаже нещо трето?

— Защо да не идва? Страда момичето, иска да научи нещо... А той! Ти не си видял още какво става с него, когато говори с нея!

Стоичков ме изгледа подигравателно. Имаше ли смисъл да споря? Каквото мислеше, бе изписано на лицето му — място за спор нямаше. Той знаеше всичко и беше невъзможно да се прибави към знанието му дори и едно зрънце.

Този път присъствието му ме гнетеше. А може би не само този път? Нямах време да се ровя в спомените си — чаках момичето и не исках да го види при мен. Или навярно вече съм се питал възможно ли е една втора среща между Андрей и Елена. Макар и невинаги приятно,

понякога присъствието на Стоичков ме тласкаше към мисли, които после дълго ме занимаваха.

Докато си спомнях всичко това, Елена седна. Беше твърде разтревожена, за да внимава, дали полата напълно покрива бедрата ѝ. После ме погледна и запита, както беше запитала вчера:

— Все така ли е?

— Все така...

Но не каза, както не беше казала и вчера:

— Може ли да го видя?

Или:

— Кога ще го видя?

Незададените въпроси не ме засягаха служебно и не биваше да мисля за тях. Или, напротив, мислех за тях, защото продължавах да си спомням Стоичков.

— Просто не разбирам — оплака се тя. — Никога не съм допускала, че само за един ден човек може да се промени така! Той е същият... и е друг човек!

— Напълно нормален е — успокоих я аз. — Установено с преглед. Макар да прилича на човек, паднал от друга планета!

Стана ми неудобно, въпреки че Андрей не можеше да ме чуе. Бях си спомнил отговора му за космоса, с който като че ли искаше да ми покаже абсурдността на някои мои въпроси. Всъщност те бяха само азбучни, неоспоримо очевидни и аз се срамувах от безсилието си.

— Но как може така, за един ден! — учудваше се Елена. — Очите му — същите, усмивката — и тя! А събрани заедно, друг човек! Какво е станало с него?

Това момиче нямаше представа за човешките възможности. Или ги отделяше от служебните и си въобразяваше нещо безгранично! Втори път за една минута ме караше да мисля за безсилието си — и човешко, и служебно!

— Не знам — признах си аз. — Нито пък той иска да ми каже!

После неумело се пошегувах:

— Навярно и тук — двойник!

— Ако човек можеше да бъде двойник на себе си! — отмина шегата ми тя. — Но не, какво приказвате! Това е Андрей, само че какво е станало с него?

... И с мен? — стори ми се, че би трябвало да добави тя.

Защо мислех така? Елена не слабееше ли от тревога? Да, слабееше. Но нито веднъж не погледна вратата, това, което Андрей пък непрекъснато правеше. Той непрекъснато я чакаше и се надяваше. Или отново прекалявах с наблюдателността си? Не, в нечовешката радост на Андрей имаше нещо, което, като гледах сега Елена, мислех, че не съответства на тревогата ѝ. Онова, в очите на Андрей, беше изключително и неповторимо. Тревогата на Елена беше обикновена — от нея можеше да се отслабне, да се причини безсъние, а после?

Навярно не бях съвсем справедлив към Елена, но тъкмо това „после“ ме спираше. Можех да му позволя да я види. Но се страхувах. Когато говорех с този човек, ние не се разбирахме. Понякога той ме ненавиждаше. На въпросите ми отговаряше равнодушно, наивно, често — глупаво, държеше се неразумно. Респектът, вдъхнал ми с поведението си през първия ден, вече не съществуваше. По какво се отличаваше Андрей от мнозината, минали през тази стая? Той приличаше на тях, но само докато прозвучеше името на Елена. Тогава Андрей се преобразяваше. В очите му, насмешливи или полузаспали до тоя миг, избухваше нещо нечовешко: ако погледите можеха да убиват, отдавна щях да съм мъртъв. Някаква възбуда — извън всички човешки мерки, с които бях свикнал да боравя — променяше лицето му, пред мен стоеше друг човек, непоносимо страдащ и щастлив едновременно. Той сякаш ме забравяше, напълно отдаден на страшната си надежда за нещо, в което бях неспособен да вникна. Аз повече не съществувах за него, не бях сигурен дали изобщо съзнаваше къде се намира — едно същество, превърнато в стремеж, освободено от всякакви задръжки и условности, които променят, прикриват или убиват чувствата.

През тези мигове и аз като че ли преставах да бъда същият. Губех способността си да анализирам и чаках само още една дума или още едно движение, за да се намеря пред нещо особено важно и съдбоносно. После отново се гледахме чужди, непристъпни един за друг и всичко започваше отначало.

Можех да му разреша да види Елена, но не смеех да рискувам. Помнех първата им среща и не знаех как ще му подейства втората. Какво щеше да открие той зад онова, което аз се опитвах да съзря в Елена? Или се лъжех, всичко бе много по-сложно и неразбираемо и напразно се опитвах да го сведа до обикновените отношения на мъж

към жена? Какъв беше Андрей? От къде идваше и какво бе станало с него? Каква роля играеше в живота му Елена и достатъчно ли бе само чувството му към нея, за да се преобразява по начин, който увличаше дори и мен? Колко неща не знаех и едва ли щях да узная някога!

— Не — изведнъж каза Елена. — Той нищо не е направил. Той не е способен да стори зло — аз съм жена и чувствам тези работи!

Думите ѝ ме свариха неподготвен. Усмихнах се глупаво и свих рамене. И сякаш не аз, а друг си помисли: тя го познава от два месеца. Много ли можеше да се случи за два месеца? Само не беше разбрала, че той не знае какво е паспорт. Но това имаше ли за тях същото значение, толкова важно значение, както за мен? После се овладях и осъзнах недопустимостта на мислите си.

— Вярвам ви, но какво мога да сторя? — И бях длъжен да добавя: — Той няма никакви документи!

— Тогава какво ще стане с него?

Още един въпрос, който дълго след това нямаше дп обичам.

— Не знам — искрено отвърнах аз. — Ще видим!

И се запитах не проявявам ли излишна самонадеяност с последните думи? Сякаш да загладя неудобството пред себе си, помислих, че въпреки всичко, ако сега тя ме помоли, ще я заведа при него. Тя не помоли.

После си тръгна. Гледах я как върви към вратата и не много уверено се питах какво всъщност имам против нея. Или пък ми беше повлиял скептицизмът на Стоичков и на бърза ръка измислих разликата в силата на техните преживявания? Сериозно ли очаквах Елена да ме помоли — като че ли тя живее на луната и не разбираше колко неуместно би прозвучала подобна молба, — или просто ми беше нужен повод да не мисля, за някои неща, възможни само в сънища и мечти.

Преди да излезе, Елена спря на вратата и ме погледна. Очите ѝ бяха зачервени и ме молеха, но аз бях доволен, че тя не превърна молбата си в думи.

ЗАСЛУГИ

Имате удоволствието да четете тази книга благодарение на *Моята библиотека* и нейните всеотдайни помощници.

МОЯТА БИБЛИОТЕКА

<http://chitanka.info>

Вие също можете да помогнете за обогатяването на *Моята библиотека*. Посетете **работното ателие**, за да научите повече.